

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra politologie

Koaliční politické strany a plnění jejich předvolebních slibů v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky v letech 2013–2017

Bakalářská práce

Autor: Andrea Holánková
Studijní program: B6701 Politologie
Studijní obor: Politologie
Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Milan Hrubeš, Ph.D.

Hradec Králové, 2019

Zadání bakalářské práce

Autor: Andrea Holánková

Studium: F16BP0114

Studijní program: B6701 Politologie

Studijní obor: Politologie

Název bakalářské práce: Koaliční politické strany a plnění jejich předvolebních slibů v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky v letech 2013-2017

Název bakalářské práce AJ: Coalition political parties and their pledge fulfillment in the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic in 2013-2017

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá politickými stranami a jejich prací v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky ve volebním období 2013-2017. Konkrétně si klade za cíl zjistit, jak si strany vedly při plnění svých předvolebních slibů v oblasti sociální politiky. Strany, kterými se práce zabývá jsou koaliční strany - ČSSD, hnutí ANO 2011 a KDU-ČSL. Na základě analýzy předvolebních programů pro volby v roce 2013, schválených zákonů a vydaných vládních nařízení bude zjištěno kolik předvolebních slibů strany naplnily, kolik ne a kolik jich bylo naplněno částečně. Vedlejšími cíli práce je zjistit, kolik z naplněných, či částečně naplněných slibů bylo v koaliční smlouvě, kterou dané strany uzavřely a zda byla ČSSD jakožto sociálně demokratická strana úspěšnější v plnění slibů z oblasti sociální politiky než ostatní zkoumané strany.

Úřad vlády České republiky. 2013. Koaliční smlouva mezi ČSSD, hnutím ANO 2011 a KDU-ČSL na volební období 2013-2017. b.m. b.n. Dostupné na: https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalicni_smlouva.pdf KDU-ČSL. 2013. Volební program KDU-ČSL 2013-2017. b.m. b.n. Dostupné na: <https://www.kdu.cz/getattachment/6089d21c-eba3-4e8e-b390-1b92250af73/Volebni-program-pro-volby-do-poslanecke-snemovny-2.aspx> ANO bude líp. b.r. Resortní program. b.m. b.n. Dostupné na: <https://www.anobudelip.cz/cs/onas/program/volby-2013/resortni-program/> ČSSS. 2013. Volební program ČSSD. b.m. b.n. Dostupné na: https://www.cssd.cz/data/files/volebni_program.pdf Thompson, Robert. 2001. The Programme To Policy Linkage: The Fulfilment Of Election Pledges On Socio-Economic Policy In The Netherlands, 1986-1998. European Journal Of Political Research 2001, č. 40, 171-197. Downs, Anthony. 1957. An Economic Theory Of Democracy. New York: Harper. Dostupné na: <http://polisci2.ucsd.edu/foundation/documents/06Downs1957.pdf> Škvvrňák, Michael. 2015. Election Pledges In The Czech Republic (2010-2013). Politologický Časopis - Czech Journal Of Political Science 22, č. 3, 216-237. Dostupné na: <http://www.ceeol.com/search/article-detail?id=301803> Kostelecký, Tomáš, Mikešová Renáta et al. 2015. Geografie Výsledků Parlamentních Voleb: Vzorce Volebního Chování V Česku 1992-2013. Praha: Sociologický ústav AV ČR. Svačinová, Petra. 2016. Slibem Nezarmoutíš? Naplňování Socioekonomických Legislativních Slibů Českých Vládních Stran (2006-2015). Sociologický Časopis 52, č. 5, 709-736. Royed, Terry J. 1996. Testing The Mandate Model In Britain And The United States: Evidence From The Reagan And Thatcher Eras. British Journal Of Political Science 26, č. 1, 45-80. Cambridge University Press.

Garantující pracoviště: Katedra politologie, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Milan Hrubeš, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 20.4.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího Mgr. Milana Hruběše, Ph.D. bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 19. června 2019

.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce panu Mgr. Milanu Hruběši, Ph.D. za cenné rady, odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval. Dále bych ráda poděkovala Mgr. Petře Svačinové, Ph.D. za poskytnutí velkého množství literatury.

Anotace

HOLÁNKOVÁ, ANDREA. *Koaliční politické strany a plnění jejich předvolebních slibů v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky v letech 2013–2017*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2019, 64 s., Bakalářská práce.

Cílem textu bakalářské práce je zjistit, jak si vybrané strany v České republice vedou při naplňování předvolebních slibů, které se týkají sociální politiky. Vybranými stranami jsou strana ČSSD, hnutí ANO 2011 a strana KDU-ČSL, které v letech 2013–2017 společně vytvořily vládní koalici. Práce nejprve seznamuje čtenáře s modelem stranického mandátu, který pokládá základy pro zkoumání dané problematiky. Dalšími důležitými pojmy, které jsou v práci vysvětleny jsou předvolební slib a sociální politika. Na základě těchto definic jsou z předvolebních programů vybrány testovatelné sliby. Zda byly sliby stran naplněny je ověřeno pomocí analýzy přijatých zákonů a vládních nařízení.

Klíčová slova: naplňování slibů, model stranického mandátu, předvolební sliby, sociální politika, Česká republika

Annotation

HOLÁNKOVÁ, ANDREA. *Coalition political parties and their pledge fulfilment in the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic in 2013-2017*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2018, 64 pp. Bachelor Thesis.

The aim of this bachelor thesis is to find out how the selected parties in the Czech Republic lead in fulfilling their election promises concerning social policy. The selected parties are the ČSSD party, the ANO 2011 movement, and the KDU-ČSL party, which together in 2013-2017 formed a government coalition. The thesis first introduces the reader to the party mandate model, which lays the foundations for exploring this issue. Other important concepts explained in the thesis are the election promise and social policy. Based on these definitions, testable promises are selected from election programs. Whether the promises of the parties have been fulfilled has been verified by analysing the adopted laws and government regulations.

Keywords: pledge fulfilment, party mandate model, election pledges, social policy, the Czech Republic

Obsah

Seznam použitých zkratk	8
Seznam tabulek	9
1 Úvod	10
2 Model stranického mandátu	12
2.1 Reálné fungování modelu stranického mandátu	15
2.2 Naplňování mandátu v oblasti postkomunistické Evropy včetně ČR	16
3 Definice předvolebního slibu	17
3.1 Naplňování předvolebního slibu	18
3.2 Faktory ovlivňující naplňování předvolebních slibů	18
4 Co je to sociální politika?	19
4.1 Sociální události	20
4.2 Témata sociální politiky	20
5 Data a metoda jejich zpracování	22
5.1 Výběr případu	22
5.2 Metodologie	23
5.3 Data	24
6 Analytická část práce	25
6.1 Popis politických stran a rozbor jejich předvolebních programů	25
6.1.1 Česká strana sociálně demokratická (ČSSD)	25
6.1.1.1 Předvolební program pro volby v roce 2013	26
6.1.1.2 Vybrané sliby	26
6.1.2 ANO 2011 (ANO)	29
6.1.2.1 Předvolební program pro volby v roce 2013	30

6.1.2.2	Vybrané sliby.....	30
6.1.3	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU- ČSL)	32
6.1.3.1	Předvolební program pro volby v roce 2013	33
6.1.3.2	Vybrané sliby.....	33
6.2	Rozbor koaliční smlouvy	36
6.2.1.1	Vyjednávání a cesta ke koaliční smlouvě.....	36
6.2.1.2	Obecný obsah koaliční smlouvy.....	37
6.3	Vybrané sliby	38
6.3.1.1	Srovnání rozdílů mezi sliby v předvolebních programech a koaliční smlouvě	43
6.4	Analýza legislativních předpisů	43
6.4.1	Analýza zákonů	43
6.4.1.1	Rok 2014.....	44
6.4.1.2	Rok 2015.....	45
6.4.1.3	Rok 2016.....	46
6.4.1.4	Rok 2017.....	47
6.4.2	Analýza vládních nařízení	48
6.4.2.1	Rok 2014.....	48
6.4.2.2	Rok 2015.....	49
6.4.2.3	Rok 2016.....	50
6.4.2.4	Rok 2017.....	51
7	Výsledky vyplývající z analytické části práce.....	52
8	Závěr.....	56
9	Seznam použitých zdrojů.....	59
9.1	Literatura a internetové zdroje	59
9.2	Legislativní dokumenty.....	63

Seznam použitých zkratk

ANO	Hnutí ANO 2011
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
KDU-ČSL lidová	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
ODS	Občanská demokratická strana
KS	Koaliční strana
Z	zákon
VN	vládní nařízení
ČNS	částečně naplněné sliby
ČNS mimo KS	částečně naplněné sliby mimo koaliční smlouvu
ČNS v KS	částečně naplněné sliby v koaliční smlouvě
NS	nenaplněné sliby
PNS	plně naplněné sliby
PNS mimo KS	plně naplněné sliby mimo koaliční smlouvu
PNS v KS	plně naplněné sliby v koaliční smlouvě

Seznam tabulek

Tabulka 1: Shoda slibů v koaliční smlouvě a předvolebních programech, zdroj: autorka, str. 42

Tabulka 2: Stav slibů z předvolebního programu ČSSD, zdroj: autorka, str. 52-53

Tabulka 3: Stav slibů z předvolebního programu hnutí ANO 2011, zdroj: autorka, str. 53

Tabulka 4: Stav slibů z předvolebního programu KDU-ČSL, zdroj: autorka, str. 54

Tabulka 5: Celkové shrnutí stavu slibů z předvolebních programů stran, zdroj: autorka, str. 55

Tabulka 6: Stav slibů z koaliční smlouvy, zdroj: autorka, str. 55-56

Tabulka 7: Shrnutí, kolik naplněných a částečně naplněných slibů je v koaliční smlouvě a kolik mimo ni, zdroj: autorka, str. 56

1 Úvod

Předvolební sliby jsou základním stavebním kamenem každého předvolebního programu politických stran, které usilují o zisk politické moci. Politické strany v předvolebních programech ukazují cestu, jakou se jejich politika v daném volebním období bude ubírat. Většina voličů si jistě někdy položila otázku, zda strany své sliby opravdu dodrží a naplní. Díky této úvaze vznikla i tato práce.

Teorie stranického mandátu říká, že strany se předvolební sliby dané jejich voličům snaží naplnit (Svačinová 2016: 710). Přesto je celková nedůvěra v politiky, většinou zástupce politických stran, mezi občany České republiky velmi rozšířená. Dle průzkumu z roku 2010 si 76 % občanů myslí, že „*politické strany se starají především o zájmy svých členů, 73 % si myslí, že strany jsou zkorumpované a 65 % věří, že mezi stranami není žádný rozdíl.*“ (Škvrňák 2015: 216). S tím souvisí i nedůvěra v naplňování předvolebních slibů. Častou kritikou teorie stranického mandátu je právě přesvědčení, že strany své sliby nenaplní. Stranám nejde o tvorbu politiky, ale o to získat úřad. Více než o naplňování se strany zajímají o to, jak svůj úřad udržet a vyhrát příští volby (Louwerse 2011: 21). Různí výzkumníci naopak tento pohled vyvrací a optimisticky říkají, že „*sliby dané ve volebních programech berou vládní politické strany vážně*“. Můžeme tedy sledovat dva různé úhly pohledu na problematiku.

Jak bylo naznačeno, toto téma má v politologii své důležité místo. Je důležité pro voliče i pro strany. Voliči se na základě naplněných slibů rozhodují i při dalších volbách (Svačinová 2016: 710-711) a to ovlivňuje výsledky politických stran. Tématem se zabývalo mnoho autorů. Mezi prvními byl Anthony Downs, který v roce 1957 ve své knize *An Economic Theory of Democracy* (Ekonomická teorie demokracie) pokládá základy modelu stranického mandátu a ve své knize propojuje předvolební sliby a následnou tvorbu politiky.

Text bakalářské práce se zabývá naplňováním předvolebních slibů vlády Bohuslava Sobotky. Ta byla tvořena Českou stranou sociálně demokratickou (ČSSD), hnutím ANO 2011 a stranou Křesťanské a demokratické unie – československou stranou lidovou (KDU-ČSL) a vládla v letech 2013–2017. Předpokladem, ze kterého práce vychází je, že české politické strany se své předvolební sliby snaží naplnovat. Problémem ovšem je, že strany nenaplní tolik slibů jako v jiných zemích Evropy (hlavně západní), kde je naplněno okolo 45–65 % slibů (Kostadinova 2013: 192-193),

protože vlády v ČR mají krátkou dobu trvání (okolo 2 let v průměru viz. Vláda ČR 2009–2019a). V ČR vládní strany naplní okolo 30–35 %.¹ Důvodem, proč byly vybrány strany vlády Bohuslava Sobotky je, že k současnému datu je jejich vláda tou poslední, která ukončila své vládní období a trvala celé čtyřleté funkční období. Dá se tedy očekávat, že strany naplní více slibů, než je průměr.

Zmíněné strany spolu uzavřely koaliční smlouvu. Ta určovala hlavní směr politiky a byly do ní prosazeny sliby, na kterých se strany společně shodly. Nicméně mimo koaliční smlouvu zůstaly některé sliby, které byly přislíbeny v předvolebních programech. A na ty se hlavní výzkum soustředí. Cílem práce je najít odpověď na hlavní výzkumnou otázku: 1. *Kolik předvolebních slibů z oblasti sociální politiky bylo koaličními stranami v období 2013–2017 celkem splněno?* Důvodů, proč byly pro výzkum vybrány pouze sliby z oblasti sociální politiky, je hned několik. Prvním důvodem je, že v předvolebních programech pro volby 2013 je téma sociálního systému (sociální politiky) druhým nejvíce zastoupeným tématem. Tím prvním je téma ekonomiky (Havlík et al. 2014: 29). Druhým důvodem je, že vládní koalici vedla strana ČSSD, která vyhrála volby a která je sociálně demokratickou stranou. Proto se dá předpokládat, že vláda se bude soustředit hlavně na sociální témata. Další důvod je pohled voličů. Na základě průzkumu vyšlo najevo, že voliči se v dnešní době rozhodují na základě určitých témat. Ta strana, která pro voliče důležité téma zpracuje nejlépe, získá jeho hlas. Průzkum k březnu 2013 ukazuje, že nejvíce voličů dává důraz na téma nezaměstnanosti a sociálních jistot (Institut pro politiku a společnost 2017). Neméně důležitým důvodem je celkový dopad sociální politiky na běžný život obyvatel a její finanční stránka. Z hlediska státního rozpočtu se na oblast sociální politiky, přesněji řečeno na sociální dávky, vydá nemalé množství financí. V roce 2018 to bylo 40,9 % státního rozpočtu, což je 557,9 miliard Kč (Ministerstvo financí – Sekce veřejné rozpočty 2018: 32).

Dále se také nabízí i srovnání mezi sliby v koaliční smlouvě a těmi, které jsou jen v programech. Proto další, spíše vedlejší, výzkumná otázka zní: 2. *Kolik slibů, které strany naplnily, bylo v koaliční smlouvě a kolik jich bylo pouze v předvolebních programech?* Poslední, dodatečná výzkumná otázka zní: 3. *Byla ČSSD jakožto*

¹ Průměrná hodnota, která vychází z prací M. Škvrňáka 2015 a P. Svačinové 2016, přesné údaje jsou zmíněné níže v kapitole 2.2, str. 16-17.

sociálně-demokratická strana v plnění slibů z oblasti sociální politiky úspěšnější než ostatní strany? (To znamená, jestli naplnila v dané oblasti více slibů než strany ostatní.).

V první části práce bude představen model stranického mandátu od Anthony Downse. Následují dvě kapitoly, ve kterých budou vysvětleny klíčové pojmy – předvolební slib a sociální politika. Dále bude popsána metodologie použitá ve výzkumu a data, ze kterých výzkum vychází. Analytická část se skládá z několika kapitol. V první budou představeny vybrané politické strany, jejich předvolební programy a vybrané sliby, které budou poté testovány. Obdobně bude koncipována další kapitola o koaliční smlouvě. Hlavní částí výzkumu je pak analýza vydaných zákonů a vládních nařízení. Text práce končí kapitolou, ve které budou popsány výsledky výzkumu a závěrem shrnujícím celou práci.

2 Model stranického mandátu

Jak již bylo v úvodu naznačeno tento model, jehož základy položil Anthony Downs, propojuje předvolební sliby a následnou tvorbu politiky. Model stranického mandátu ukazuje, jak by voliči a politické strany měli v rámci demokracie spolupracovat. Předkládá myšlenku, že *„voliči volí do úřadu vůdce, aby přijali konkrétní politiky a ti vůdci je poté přijmou“* (Royed 1996: 46). Downs své myšlenky zakládá na dvou skupinách účastníků – politických stranách a voličích (Thompson 2001: 173). Voliči jsou označováni jako policy-seekers. To znamená, že jejich cílem je naplnění jejich politických preferencí. Strany jsou pak označeny jako office-seekers. Jejich cílem je takový zisk hlasů, aby mohly zasednout v parlamentu (Svačinová 2017: 10) a získat úřad s nímž jsou spojené různé materiální výhody (Thompson 2001: 173).

Volební kampaň jako taková může mít různou podobu. Např. podobu psaných programů, různých projevů ze strany lídrů politických stran, ve kterých popisují cíle jejich strany. Nebo strany také zaujímají různé postoje vůči aktuálním debatám v parlamentu či využívají sociálních sítí. Předpokládá se však, že předvolební programy jsou nadřazené ostatním stranickým dokumentům nebo projevům. Jejich hlavním úkolem je informovat voliče o postojích strany (Eder 2017: 76).

Downs ve své práci využívá tvrzení, že volič se při volbách chová racionálně. Tím je myšleno, že volič volí tu stranu, která jemu osobně přinese největší výhody,

pokud bude vládnout. Volič se chová sobecky, dává přednost vlastnímu užítku a zisku benefitů před všeobecným blahem celé společnosti. Očekává se, že volič, který se chová při volbách racionálně, a kterému jde o maximalizaci osobního zisku se rozhodne pro tu stranu, která nejlépe odpovídá jeho preferencím a zájmům. Své rozhodnutí udělá na základě porovnání budoucích hypotetických kroků, které od dané strany očekává nebo chce, aby udělala. Pokud je nějaká strana již vládní, voliči to dává jasnější představu, co od dané strany může očekávat (Downs 1957: 36–40).

Do voleb se tedy vždy kromě předvolebních slibů také promítá uplynulé období a kroky, které vládní strana udělala. Model bývá kritizován, za předpokládání chování stran a voličů. Očekává, že voliči se rozhodují na základě manifestů a předešlého chování stran v minulém volebním období. Ale již neurčuje, kterému z těchto dvou základů dává volič přednost a zda se liší výsledky volby, pokud se volič přikloní k jedné či druhé straně. Může se stát, že voliči nebudou vyhovovat výsledky práce vládní strany a zároveň se nebude ztotožňovat s programem opozice. Jaká pak bude jeho volba? Model na tento případ nedává jasnou odpověď (Svačinová 2017: 12). Kritikem předpokládaného chování voličů i stran je např. Louwerse (2011).

Předpokladem je, že strany předkládají voličům jasné a soutěživé programy, podle kterých se voliči rozhodují a strany se snaží své sliby plnit (Louwerse 2011: 18). V dnešní době ale stranám nejde o naplňování předvolebního programu. Může za to vývoj stran, které mají v současnosti slabou členskou základnu a spíše jim jde o naplňování individuálních cílů lídrů stran. Mimo jiné strany v dnešní době nesází jen na předvolební programy, ale také na různé druhy moderních volebních reklam. Většina voličů se o politické strany zajímá až v období voleb, zpochybnit se dá i to, zda voliči předvolební programy čtou a věnují jim takovou pozornost, jakou předpokládá model (Svačinová 2016: 712–713).

Model je postavený na systému dvou stran. Říká, že ve volbě by bylo iracionálním krokem, pokud by volič porovnával současný výkon vládní strany (strana A) a budoucí výkon strany opoziční (strana B). Volič musí porovnat reálný výkon strany A a hypotetický výkon strany B ve stejném období. Dále potom porovnává hypotetický budoucí výkon strany A i B. Pokud volič provede výše zvýšené úvahy, jeho volba bude racionální (Downs 1957: 39–40). To, že model vychází z modelu dvou stran je v dnešní době předmětem kritiky. Model totiž nedokáže odpověď na to, jak by

fungoval v případě koaličních vlád. Která strana koalice získá odměnu v podobě znovuzvolení? Ta největší? Tu, kterou volili předtím? Všem stranám? Té, která slib slíbila?

Po volbách se některé strany stanou vládními, další opozičními. Od obou skupin stran se očekává, že „budou pracovat na realizaci svých volebních slibů“ (Svačinová 2017: 10). Strany mají strach z trestu voličů, díky němu by mohly ztratit vládu, moc. Proto se snaží své sliby naplňovat (Thompson 200: 173). Jednoduše se dá říct, že pokud je volič spokojený s naplněním mandátu strany, kterou zvolil, zvolí ji znovu. Pokud ne, bude hlasovat pro stranu opoziční (Downs 1957: 39–40). Nicméně i toto tvrzení lze napadnout. Model nevysvětluje situaci, kdy strana, která v naplňování svých slibů selhala, je znovuzvolena a někdy i porazí tu stranu, která svůj mandát naplnila. Model neposkytuje „prostředky pro předvídání okolností, za kterých budou neúspěchy odpuštěny, nebo úspěchy bez odměny“ (Franklin et al. 2014: 392).

Další kritika míří na to, že model se nedokáže vypořádat se situací, kdy jsou strany nuceny přijmout politiky, které nejsou cílem jejich manifestů (důvodem mohou být různé krize, problémy). Model se nezabývá přijatými politikami nebo řešenými problémy, které nejsou zahrnuty v předvolebních programech, nehodnotí je. V tomto případě není určeno, jak je mandát naplňován nebo nenaplňován (Svačinová 2016: 714).

Anthony Downs svou úvahou položil základy zkoumání naplňování předvolebních slibů. Výzkum se rozvíjí již od 60. let. V té době se výzkum soustředil především na země západní Evropy a severní Ameriky (Škvrňák 2015: 217) a jednobarevné vlády (Thompson 2001: 172). Příkladem mohou být práce od G.M. Pomper (1968) zkoumající USA; E. Kalogeropoulou (1989) zabývající se Řeckem nebo T. Royed (1996), která zkoumá USA a Velkou Británii

R. Thompson upozorňuje na to, že v literatuře na toto téma něco chybí. Říká, že výzkum se soustředí hlavně na Spojené království, USA, Kanadu a Řecko a opomíjí koaliční vlády, které jsou více typické pro moderní Evropu (Thompson 2001: 172). Sám se pak stává prvním, kdo zkoumá naplňování slibů v koaliční vládě. Současný výzkum se začíná zajímat o specifické případy. Např.: velké koalice v Německu (Ferguson 2012) nebo menšinové vlády ve Španělsku (Artés 2011). Dále např.

výzkumníci komparují různé země s různými druhy vlád napříč západoevropskými demokraciemi (Thompson et al. 2012).

2.1 Reálné fungování modelu stranického mandátu

K tomu, aby mohl model stranického mandátu reálně fungovat, musí být splněny tři podmínky. První je, že politické strany musejí předkládat čisté a vzájemně rozlišitelné programy. Druhou podmínkou je, že „*voliči musí být s těmito programy seznámeni a na základě nich si vybrat.*“ Poslední podmínkou je, že „*vládnoucí strany musí naplňovat sliby, které udělali ve svých předvolebních programech.*“ (Škvrňák 2015: 218).

První podmínka – politické strany musejí předkládat čisté a vzájemně rozlišitelné programy. Pokud by si strany byly příliš podobné, není pak příliš možností výběru (Roberts 2010: 38). Mnoho lidí má pocit, že „strany jsou všechny stejné“. Důvodů k tomu je hned několik. Především se stírají ideologické rozdíly mezi stranami. Strany nejsou tolik polarizované na pravo-levé ose a sblížily se především v tradičně rozdílných názorech pravice a levice na ekonomiku. Přesto strany předkládají různé předvolební programy. Objevují se ale nová témata, na kterých lze pozorovat rozdílné názory stran – např.: životní prostředí, migrace. Odlišnosti mezi stranami je tedy nutné hledat v jiných oblastech než doposud. V mnoha zemích se mění i způsoby stranické konkurence (Louwerse 2011: 18–19).

Druhá podmínka – voliči musí být s těmito programy seznámeni a na základě nich si vybrat. Jinými slovy, voliči hlasují pro strany, se kterými se ztotožňují (Louwerse 2011: 19). Dostatečná informovanost voličů, schopnost vyhodnotit informace a motivace voličů jsou důležitými předpoklady pro to, aby se voliči rozhodli na základě politických programů stran (Kostadinova 2015: 3).

Třetí podmínka – vládnoucí strany musí naplňovat sliby, které udělali ve svých předvolebních programech. Strany by měly dělat maximum pro to, aby splnily, co slíbily (Roberts 2010: 38). Důkazy, které různé práce přinášejí, ukazují, že v rozvinutých demokraciích jsou politické strany v naplňování předvolebních slibů úspěšné, není pro ně problém naplnit velkou většinu svých slibů (Škvrňák 2015: 217). Přesto můžeme nalézt rozdíly ve výsledcích výzkumů, které vyplývají z používání různých metodologických přístupů pro zkoumání tématu. Strany ve starých

demokraciích, naplňují okolo 45 % - 60 % svých slibů. Výzkumy převážně toto číslo přiřazují vládním stranám, protože vládní strany mají většinou snazší cestu v prosazování svých slibů (ze předpokladu, že mají parlamentní většinu) (Kostadinova 2013: 192-193).

2.2 Naplňování mandátu v oblasti postkomunistické Evropy včetně ČR

Zajímavou výzvou pro výzkum je oblast postkomunistické Evropy, která se demokraticky rozvíjí až v 90. letech. Kvůli malému počtu výzkumů tohoto tématu v postkomunistické Evropě nebylo nalezeno příliš velké množství důkazů, abychom mohli obecně říct, zda strany své sliby spíše naplňují nebo ne (Škvrňák 2015: 217).

Různé výzkumy shodně upozorňují na to, že model stranického mandátu bude v kontextu postkomunistické Evropy fungovat odlišně. Důvodem je, že strany vznikají v této oblasti nově, často se slabou členskou základnou. To může vést k posílení zaměření stran na naplňování soukromých cílů stranických elit. Strany typu firma a jejich přítomnost ve vládách mohou mít za následek snížení ochoty stran k naplňování slibů. Oproti etablovaným demokraciím mají voliči v nových demokraciích větší pobídky strany ve volbách trestat. Důvodem jsou velká očekávání a nároky voličů na strany. To může mít demotivující dopad na strany, které spíše než o naplňování slibů, usilují o co největší soukromé zisky. To vše má za následek, že rozdíl v naplňování slibů mezi vládními a opozičními stranami je takřka nulový (Svačinová 2016: 714-715), ve srovnání s výše zmíněnými výsledky v západních demokraciích.

Jedinými výzkumy, které v této oblasti (bez ČR) máme k dispozici se zabývají Bulharskem (Kostadinova 2013), Polskem (Zubek, Klüver 2013), Maďarskem (Dobos, Gyulai 2015) a Tureckem (Toros 2015). Výsledky jednotlivých výzkumů se napříč zeměmi lišily, což je opět zapříčiněno používáním rozdílné metodologie.

Pokud se podíváme na výzkumy v rámci České republiky najdeme jich hned několik. P. Kostadinova (2013: 192) ve své práci zmiňuje Robertse (2008), který říká, že strany v ČR naplní 32 % svých slibů. V porovnání s výše uvedenými čísly je tento výsledek dost nízký. Roberts ve svém výzkumu ale používá velmi odlišnou metodologii založenou na názorech expertů, proto bychom měli tento výsledek brát s rezervou (Kostadinova 2013: 203). Roberts také zkoumal tři volební období v ČR (volby 1992, 1998 a 2002). Jeho výzkum však nebyl publikován a nelze jej přímo

dohledat. Jeho výsledky však zmiňuje P. Svačinová (2016: 715). Roberts ukazuje, že míra naplnění slibů všech parlamentních stran v ČR je okolo 30 %, u vládních stran až 45 %.

Další výzkum M. Škvrňáka (2015: 226) se soustředí na období 2010–2013. Vládní strany dle něj dokázaly naplnit okolo 40 % slibů.

Petra Svačinová (2016) zkoumá vládu M. Topolánka, P. Nečase a první rok a půl vlády B. Sobotky a naplňování legislativních slibů v socioekonomické oblasti. Dle ní vláda M. Topolánka naplnila 26 % slibů, P. Nečase 36 % slibů a B. Sobotky 30 % slibů. Tato čísla by měla být brána také s rezervou, hlavně pokud je chceme komparovat s jinými zeměmi, protože byly zkoumány pouze socioekonomické sliby (na rozdíl od jiných výzkumů, kde jsou zkoumány všechny sliby).

Žádný z výše zmíněných výzkumů se nezabývá stejným tématem jako tato práce – tedy naplňováním předvolebních slibů pouze v oblasti sociální politiky.

3 Definice předvolebního slibu

T. Royed (1996: 79) definuje předvolební slib jako „závazek provést nějakou akci nebo vyprodukovat výsledek, pokud může být provedeno objektivní zhodnocení, zda akce byla či nebyla provedena, nebo zda výsledek byl či nebyl nevyprodukován.“ Je důležité poznamenat, že slib může být zaznamenán v jedné větě či ve více větách nebo naopak, jedna věta může obsahovat více slibů (Svačinová 2016: 719).

Sliby se skládají ze dvou částí. První je „fráze označující závazek/podporu: budeme, podporujeme, budeme se snažit pracovat na... Druhou je „nějaká akce nebo politika, kterou strana slibuje uskutečnit“ (Royed 1996: 79). Sliby pak můžeme rozdělit na dvě kategorie. První jsou „firm pledges“ (ve smyslu razantní, důrazný), které často začínají slovy „budeme, prosadíme, zajistíme...“. Druhou pak „soft pledges“ (ve smyslu mírný), které začínají slovy „podpoříme, budeme se snažit, jsme pro...“ (Škvrňák 2015: 222)

Některé sliby však mohou být příliš vágní (Royed 1996: 79). „Testovatelný slib musí být specifikován dostatečně detailně, naplnění/nenaplnění slibu má být rozpoznáno na konci funkčního období vlády.“ Pokud formulace slibu nabízí více než jednu podobu naplnění a pokud musí výzkumník k posouzení použít vlastní hodnotící kritéria, je slib netestovatelný (Svačinová 2016: 720).

Příkladem testovatelného slibu je, že dojde ke snížení daní o 1 %. Příkladem netestovatelného slibu je, že dojde zlepšení školství.

3.1 Naplňování předvolebního slibu

To, jakým způsobem bude slib naplněn by mělo vyplývat ze samotné formulace slibu. Tím, kdo určuje způsob naplnění slibu je autor slibu, nikoli výzkumník. Sliby mohou být naplňovány různými vládním rozhodnutími, legislativou a exekutivními nařízeními. Zda byl slib naplněn záleží na shodě mezi sliby a zmíněnými dokumenty (Thompson 2001: 180).

3.2 Faktory ovlivňující naplňování předvolebních slibů

Jedním z faktorů, který ovlivňuje naplňování slibů je, zda je zkoumaná strana ve vládě nebo v opozici (např.: Royed 1996, Thompson 2001, Thompson et. al 2012). Větší možnosti a snazší cestu k naplnění slibu, jak bylo zmíněno výše, vládní strany. Nicméně dle různých výzkumů není rozdíl příliš markantní. I opozice má vysoké výsledky v naplňování slibů. Okolo 45 % slibů bylo naplněno opozičními stranami v USA, Velké Británii, Irsku a Nizozemí. Což je asi jen o 5 % méně, než splní vládní strany (Kostadinova 2013: 193).

Dalším faktorem je charakteristika slibů. Sliby, které slibují zachování *statu quo*, budou naplněny spíše než sliby, které chtějí zavést rozsáhlé změny (např.: Royed 1996; Thompson et al. 2012; Louwerse 2011; Škvrňák 2015). Jinými slovy pro vlády je snazší udržovat *status quo* než výrazně měnit to, co je zavedené (Kostadinova 2013: 193).

Existuje konsenzus mezi vládními stranami? Shodnou se strany na plnění slibů? Pokud ano, sliby budou spíše naplněny (např.: Kostadinova 2013; Škvrňák 2015). M. Škvrňák (2015: 229) ukazuje, že čím menší počet stran se podílí na naplňování slibů, tím více slibů bude naplněno. Dále se také některými výzkumy potvrzuje, že pokud jsou sliby stran zaneseny i do koaliční smlouvy, pravděpodobnost naplnění těchto slibů je vyšší (Thompson 2001; Škvrňák 2015; Svačinová 2016).

Do jaké míry výše zmíněné (nebo i jiné, nezmíněné) faktory ovlivňují naplňování slibů je v každé zemi rozdílné. Rozdíl je mimo jiné v západní Evropě a

v Evropě střední a východní. Co může ovlivnit naplňování slibů je i nutnost stran reagovat na aktuální situace, ekonomická prosperita nebo krize, vnitrokoaliční nebo vnitrostranické problémy apod. (Svačinová 2016: 714)

4 Co je to sociální politika?

K tomu, aby mohly být z předvolebních programů správně vybrány sliby, na které se výzkum zaměřuje, je důležité porozumět tomu, co je to sociální politika, jaká je její funkce a čeho se týká.

Je důležité si uvědomit, že sociální politika se musí vnímat jako celek, systém, který je navázán na další prvky společenského systému. Je pokaždé trochu rozdílná, jak v prostoru (ve státě), tak v čase, přesto má určité typické znaky.

Definice a způsobů chápání sociální politiky můžeme nalézt spoustu. Někteří autoři chápou sociální politiku jako „praktickou snahu, aby společenský celek byl uspořádán co nejideálněji.“ Další chápe sociální politiku jako zásady, které směřují „k odstranění nebo zmírnění vad společenského života“, jiní zase jako „...praktické snažení, aby společenský celek byl vypěstěn a přetvořen co nejideálněji“ nebo jako „souhrn cílů, aktivit, prostředků a realizací sociálního programu té které společnosti.“ Celkově však můžeme říct, že většina autorů chápe sociální politiku jako snahu o zdokonalení životních podmínek lidí (Krebs et al. 2007: 20–21).

K tomu, aby bylo tohoto cíle dosaženo stát, organizace a instituce vyvíjí cílevědomou činnost, kterou usilují o vytvoření podmínek, které „omezují sociální nerovnováhu a zajišťují harmonický vývoj jedinců, skupin a společnosti“ (Duková et al. 2013: 33).

Jedna z definic, která spojuje hlavní názory, chápe sociální politiku jako: „souhrn nástrojů a opatření státu, které vedou k podpoře osob s nějakým sociálním hendikepem, stejně jako k podpoře společensky žádoucího chování.“ Jinými slovy, pokud se z různých důvodů občan dané země ocitne v situaci, kdy není schopen se sám o sebe postarat, je dočasně nebo trvale nesoběstačný, je úkolem státu se o něj postarat. Sociální politika by měla eliminovat důsledky sociálně tíživých situací lidí, které každou společnost provázejí (Kaczor 2015: 9). Tato definice však není úplná a zaměřuje se pouze na jeden aspekt sociální politiky.

Nejvíce výstižnou definici, která spojuje většinu výše zmíněných myšlenek, přináší I. Tomeš: „Sociální politika je soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů ve svém zájmu udržet nebo dosáhnout změny ve fungování nebo podpořit rozvoj svého či jiného sociálního systému nebo soustavy nástrojů k realizaci své či jiné sociální politiky. Výsledkem tohoto soustavného a cíleného úsilí je činnost (fungování), rozvoj (zdokonalení) či změna (transformace) systému vlastního nebo jiného nebo soustavy nástrojů. Projevuje se rozhodováním (nebo nerozhodováním) a činnostmi (či nečinnostmi) sociálních subjektů“ (Tomeš 2012: 29).

4.1 Sociální události

Sociální politika se zabývá sociálními událostmi. Sociální událost je situace, která „může ekonomicky a sociálně ohrožovat existenci člověka a jejíž důsledky nemůže odvrátit postižená osoba nebo její rodina vlastními silami. Řešení takové situace tudíž vyžaduje společenskou ochranu“ (Kaczor 2015: 9). Sociální politika se nejen zaměřuje na řešení důsledků těchto sociálních událostí, ale také na prevenci jejich vzniku (Tomeš 2012: 188).

Sociální události dělíme do několika kategorií. Prvním kritériem je jejich obsah. Sem patří „nemoc (změna zdravotního stavu), smrt, stáří, narození, mateřství, počet dětí (zakládání rodiny a výchova dětí), stupeň kvalifikace, ekonomická aktivita (ztráta zaměstnání, nouze a následná chudoba, sociální dezintegrace).“ Druhým kritériem je délka působení. Na základě toho rozdělujeme sociální události na doživotní, krátkodobé a dlouhodobé. Dáte mohou být jednorázové nebo opakovatelné (Duková 2013: 37–38).

4.2 Témata sociální politiky

Na základě sociálních událostí vymezujeme několik kategorií, kterými se sociální politika zabývá. Většina autorů tvoří vlastní dělení. Pro potřeby práce byl vybrán model dělení M. Potůčka (1995: 58). Ten rozlišuje několik oblastí, které spadají pod sociální politiku. Patří sem politika zaměstnanosti, politika sociálního zabezpečení, zdravotní politika, vzdělávací politika, politika ve sféře bydlení a rodinná politika.

Politika zaměstnanosti se konkrétněji zabývá např. otázkami nezaměstnanosti, rekvalifikace, tvorby pracovních míst, uplatňování absolventů nebo minimální mzdy. Jejím cílem je udržování rovnováhy na trhu práce (Potůček 1995, Krebs 2007, Duková 2013).

Do politiky sociálního zabezpečení můžeme zařadit otázky státní sociální podpory v nouzi (podpora v nezaměstnanosti, podpora z důvodu úrazu, invalidity), sociální pojištění, boj s chudobou, otázky starobních důchodů, zabezpečení pozůstalých, zabezpečení těhotných žen a matek apod. (Potůček 1995, Krebs 2007, Tomeš 2011).

Cílem zdravotní politiky je „ochrana, podpora a obnova zdraví obyvatelstva“ (Krebs 2007: 312). Důležitá je nejen péče v nemoci, ale také prevence vzniku nemocí, dále pak rehabilitace, lázeňské služby, bezpečnost a ochrana práce, ochrana zdravotnických zařízení, financování zdravotní péče apod. (Potůček 1995, Krebs 2007, Tomeš 2011).

Vzdělávací politika se snaží prohlubovat možnosti vzdělání populace, garantovat spravedlivý přístup ke vzdělávání, určuje způsob vzdělávání dětí a mládeže, řeší otázky financování vzdělávání, celoživotního vzdělávání, dostupnost vyššího vzdělání. Zároveň jsou do této kategorie i zařazeny otázky tělovýchovy a sportu. (Duková 2013, Tomeš 2010).

Bytová politika se zabývá problematikou bezdomovectví, dostupností kvalitního bydlení pro každého, příspěvky na bydlení, zajištění dostupnosti bydlení těm, kteří toho sami nejsou schopni; zároveň bytová politika vytváří podmínky pro bytový trh, nájemní vztahy a nájemní politiku apod. (Potůček 1995, Krebs 2007).

Rodinná politika se snaží zajišťovat motivaci k založení rodiny, zároveň poskytuje příspěvky rodinám v nouzi (zde se prolíná s politikou sociálního zabezpečení), zajišťuje mateřský a rodičovský příspěvek, slevu na dani. Zabývá se otázkami ochrany dětí, jejich výživy, pomoci při ztrátě živitele, zajištění výživného na dítě při rozpadu vztahů rodičů atd. (Potůček 1995, Krebs 2007, Duková 2013).

V práci budou testovány sliby, které spadají do některé z výše zmíněných kategorií. Tedy do politiky zaměstnanosti, sociálního zabezpečení, zdravotnictví, vzdělávání (školství), bytové politiky a rodinné politiky. Daný model dělení byl vybrán kvůli jeho jednoduchosti a zároveň obsáhlosti daných kategorií. Mimo jiné model poskytuje určitou zlatou střední cestu a syntézu ve vymezení témat sociální politiky,

pokud jej porovnáme se způsoby dělení, který používají jiní autoři. Rozdíly mezi autory a jejich pojetí, co do sociální politiky patří a co ne, však nejsou příliš velké. Ve většině případů je dělení, které používá M. Potůček, nějakým způsobem obsaženo v kategorizaci jiných autorů (např.: Krebs 2007, Tomeš 2011, Duková 2013). Jednoduše se dá říci, že toto dělení je základní a další autoři k němu poté přiřazují další kategorie a rozvíjejí ho.

5 Data a metoda jejich zpracování

5.1 Výběr případu

Předložená práce je jednopřípadovou studií. Téma (naplňování předvolebních slibů) je zkoumáno na jednom případě, kterým je vláda B. Sobotky, která plnila svou funkci v letech 2013–2017. Vláda B. Sobotky byla vybrána nejen proto, že je k současnému datu tou poslední, která ukončila své vládní období, ale také proto, že patří mezi jediné tři vlády v historii samostatné ČR, které vládly celé 4 roky. Společně s první vládou V. Klause (1992–1996) a s vládou M. Zemana (1998–2002) se pyšní tímto výsledkem (Vláda České republiky 2009–2019a). Sobotkova vláda úřadovala celkem 1414 dní (Vláda České republiky 2009–2019b). Přitom průměrná doba, kdy je vláda v ČR v úřadu, je 679 dní (Vláda České republiky 2009–2019a).

Vládě B. Sobotky předcházela vláda Petra Nečase. Ta nicméně své funkční období předčasně ukončila a po něm byla ustanovena dočasná úřednická vláda Jiřího Rusnoka (Vláda České republiky 2009–2019a). V roce 2013 proběhly předčasné volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Důvodem jejich konání bylo rozpuštění Poslanecké sněmovny a následné vyhlášení voleb prezidentem M. Zemanem (Částka č. 102/2013 Sb.). Daný legislativní dokument prezident podepsal 28. srpna 2013 (Havlík a kol. 2014: 26).

Volby v roce 2013 přinesly vítězství strany ČSSD, která získala 20,45 % hlasů. Na druhém místě se umístilo hnutí ANO 2011 se ziskem 18,65 % hlasů. Na třetím místě se umístila KSČM se 14,91 % hlasů. Čtvrté místo patřilo TOP 09 s 11,99 % hlasů. Další místo obsadila ODS s 7,72 %. Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury se ziskem 6,88 % hlasů získal 5. místo. Šesté místo obsadila KDU-ČSL s 6,78 % hlasů (Volby.cz 2017).

Jak již bylo několikrát zmíněno, tato vláda byla tvořena stranou ČSSD, hnutím ANO 2011 a stranou KDU-ČSL. Proto byly pro výzkum tyto strany vybrány.

5.2 Metodologie

Na základě výše zmíněných definic (předvolební slib a sociální politika) budou z předvolebních programů strany ČSSD, hnutí ANO 2011 a strany KDU-ČSL vybrány testovatelné předvolební sliby. Ty budou v následně označeny zkratkou strany – tedy ČSSD, ANO, KDU-ČSL – a číslem (1, 2, 3... X). Pořadí slibů vychází z pořadí, v jakém jsou zapsány v předvolebním programu. Stejný postup bude uplatněn i na sliby v koaliční smlouvě. Ty budou označeny zkratkou KS. Následně bude vytvořena tabulka, která ukáže, jaké sliby stran jsou zapsány v koaliční smlouvě a který slib strany odpovídá jakému slibu koaliční smlouvy. Pokud slib z koaliční smlouvy nemá žádný protějšek v předvolebních slibech stran je tato skutečnost v tabulce zaznamenána 0.

K tomu, aby slib mohl být v práci testován musí odpovídat definici testovatelného slibu a sociální politiky. Definici testovatelného slibu říká, že je to slib, který je dostatečně detailně specifikovaný, jeho znění jasně říká, jakým způsobem má být naplněn a zároveň je pouze jediná možnost, jak je možné slib naplnit. Zároveň musí být splněno, že slib, který bude v práci testován, se bude týkat sociální politiky. V této práci to znamená, že jeho znění odpovídá nějakému z témat, kterým se sociální politika zabývá – otázky zaměstnanosti, sociálního zabezpečení, zdravotnictví, vzdělávání, bydlení a rodiny. Výsledky tohoto výzkumu se mohou od jiných výzkumů lišit v závislosti na pojetí testovatelného slibu a sociální politiky.

Zda byl slib naplněn či ne bude testováno podobně jako v práci R. Thompsona (2001). Slib může být zcela naplněn, částečně naplněn nebo nenaplněn. V praxi to může vypadat takto: Strana slíbí, že zvýší platy učitelů o 10 %. V případě, že skutečně dojde ke zvýšení platů učitelů o 10 % a více, je slib naplněný. V případě, že platy budou zvednuty někde v rozmezí větším než 0 % a zároveň menším než 10 %, je slib naplněný pouze částečně. Pokud se platy učitelů nezvednou (tedy 0 %), je slib označen jako nenaplněný. R. Thompson ve své práci kategorii naplněný a částečně naplněný slučuje do jedné. To v této práci ale použito nebude. Důvodem je, že dělení do tří kategorií více odpovídá realitě.

Pokud bude slib naplněn bude označen 1, pokud bude částečně naplněn bude označen 1-0, pokud bude nenaplněn bude označen 0.

Pro testování naplnění slibu budou využity zákony a vládní nařízení. Je nutné poznamenat, že předvolební slib může být naplněn i jiným způsobem (např. vyhláškou ministerstva). Přesto byly vybrány jen tyto dvě skupiny legislativních předpisů. Důvodem je, že zákony dle absolutní právní síly patří do primární kategorie legislativních dokumentů a hned po ústavních zákonech jsou druhou nejsilnější kategorií. Vládní nařízení pak svou právní silou spadají do sekundární kategorie a v této kategorii patří k nejsilnějším právním předpisům (Knapp 1995: 157). Zákony i vládní nařízení budou obsahově analyzovány a v práci budou jednotlivě popsány. Vždy bude zmíněn název zákona/vládního nařízení, jeho označení a krátký popis toho, co zavádí. V práci budou zmíněny pouze zákony a vládní nařízení, které se týkají témat sociální politiky a naplňují (plně nebo částečně) nějaký slib. Zákony budou označeny zkratkou Z + číslo (1, 2, 3... X), vládní nařízení budou označena zkratkou VN + číslo (1, 2, 3... X).

Zda daný zákon či vládní nařízení odpovídá nějakému slibu z předvolebního programu některé ze stran nebo slibu z koaliční smlouvy, bude určeno slovní shodou a významem daného zákona a slibu. Během analýzy zákonů a vládních nařízení bude rovnou určeno, které sliby jsou daným legislativním předpisem plně naplněny nebo částečně naplněny. V kapitole „závěry výzkumu“ bude vše uspořádáno do přehledných tabulek.

5.3 Data

Hlavními východisky pro výzkum, analýzu tématu tvoří tři skupiny. První jsou předvolební programy pro volby 2013 strany ČSSD, hnutí ANO a strany KDU-ČSL. Všechny programy jsou dostupné na oficiálních internetových stránkách jednotlivých subjektů. Program ČSSD nese název „Prosadíme dobře fungující stát“. Hnutí ANO 2011 vydalo dvě verze programu. První verzí je „Zkrácený program“, druhá nese název „Resortní program“. Pro práci budou využita data (sliby) v druhé obsáhlejší verze programu. KDU-ČSL svůj program pojmenovala „Volební program KDU-ČSL 2013–2017“ s podtitulem „Dáme zemi do pořádku“.

Druhou skupinou jsou pak vydané zákony. Ty lze dohledat v archivu na oficiálních webových stránkách Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

Třetí skupinu pak tvoří vydaná vládní nařízení, které jsou přehledně k dispozici na webu zakonyprolidi.cz.

6 Analytická část práce

6.1 Popis politických stran a rozbor jejich předvolebních programů

6.1.1 Česká strana sociálně demokratická (ČSSD)

Strana sama sebe označuje jako levicovou stranu, která se snaží demokratickým způsobem reformovat nejrůznější oblasti života. Vychází z myšlenek jako je podpora ekologické obnovy Země, rovnoprávnost pohlaví a ras, překonávání ekonomických nerovností a vyzývá k míru. Upozorňuje na to, že není dělnickou ani třídní stranou. Hlavními hodnotami této strany je úcta k člověku, svoboda a odpovědnost, rovnost, solidarita, sociální spravedlnost, trvale udržitelný rozvoj a humanitní demokracie (ČSSD b.r.).

ČSSD v rámci svého dlouhodobého programu prosazuje např.: sociální stát, který chápe jako něco, co má „sloužit sociálně slabším a vytváří solidární společenství a vzájemné uznání všech občanů.“ Rozvoj demokracie, kterou chápe „jako všeobecnou formu a způsob života v důstojnosti a svobodě“ a odmítání totality. Strana podporuje svobodný rozvoj člověka (ČSSD 2005).

Na sjezdu v roce 2011 strana představila program „Sociální demokracie pro 21. století“. V něm mluví např. o privatizaci školství nebo privatizaci bezpečnosti. Proti oběma procesům se strana vyhraňuje a zdůrazňuje, že je důležité nastavit hranice. Boj s korupcí, posilování společenské soudržnosti a správný způsob vypořádání se s finanční a hospodářskou krizí jsou další témata, která v programu najdeme (ČSSD 2010).

V posledních letech se strana ve svých předvolebních programech zaměřuje především na otázky zdravotnictví, podpory vzdělávání, rodin s dětmi a seniorů. Další témata se týkají ekonomické oblasti, kde ČSSD prosazuje zvýšení minimální mzdy nebo aktivní podporu zaměstnanosti. ČSSD je pro členství ČR v NATO a EU a klíčové jsou pro ni „dobré vztahy s okolními státy“ (Kostelecký 2015: 37).

6.1.1.1 Předvolební program pro volby v roce 2013

ČSSD svůj program voličům představila již 24. srpna, tedy 4 dny před vyhlášením předčasných voleb. Důvodem bylo, že strana se na volby připravovala s předstihem. Hlavní téma, které dominovalo tomuto programu byla ekonomika, celkem 41,4 % slibů se jí týkalo. Druhým nejvíce frekventovaným tématem byl sociální systém, zastoupení 29,3 % slibů. Třetím pak společenské uspořádání, kterému strana věnovala 9,2 % slibů. Nejméně ČSSD věnovala pozornost otázkám svobody a demokracie, pouze 2,4 % slibů.

V porovnání s programy ostatních stran se ČSSD tématům ekonomiky a sociálních věcí zabývala nejvíce. Naopak téma společenského uspořádání, pořádku a soudnictví bylo u ČSSD zastoupeno z 9 %, což oproti průměrnému zastoupení těchto témat, které je 15 % bylo nejméně ze všech stran. Dle wordcloudu, který byl vytvořen Ottem Eiblem, z programu ČSSD vyplývá, že nejvíce používaná slova byla podpora/podpořit, stát/státní, veřejný, sociální, práce/pracovní/pracující nebo služba (Havlík a kol. 2014: 26–39).

6.1.1.2 Vybrané sliby

V předvolebním programu strany ČSSD „Prosadíme dobře fungující stát“ (ČSSD 2013: 8–28) bylo zakódováno celkem 102 slibů, které se týkají sociální politiky. Z nich bylo vybráno jako testovatelných celkem 45 (44 %). Vágních slibů, tedy takových, které nelze testovat bylo 57 (56 %).

ČSSD1: „Zajistíme pravidelnou valorizaci příspěvku za státní pojištěnce.“

ČSSD2: „Zajistíme stejnou úhradu za stejné výkony placenou všemi zdravotními pojišťovny.“

ČSSD3: „Prosadíme zveřejnění všech smluv pojišťoven se zdravotnickými zařízeními.“

ČSSD4: „Vytvoříme systém veřejných neziskových nemocnic, na základě přijetí zákona o neziskových organizacích ve zdravotnictví.“

ČSSD5: „Zajistíme jistotu smluvního vztahu v rámci sítě soukromých ambulantních služeb.“

ČSSD6: „Upravíme indikační seznam lázeňské péče tak, aby české lázně mohly poskytovat péči všem pacientům, kteří ji potřebují.“

- ČSSD7: „Prosadíme, aby byl v každé lékové skupině dostupný lék bez doplatku.“
- ČSSD8: „Zrušíme Julínkovy poplatky ve zdravotnictví. Zachováme pouze příspěvek na stravu v nemocnici ve výši 60 korun, který bude placen nejdéle 30 dní v roce.“
- ČSSD9: „Budeme usilovat o zlevnění léků snížením daně z přidané hodnoty na léky nebo jejich osvobozením od této daně.“
- ČSSD10: „Prosadíme růst platového ohodnocení zdravotníků jako základní prioritu, která bude postupně realizována v souladu s ekonomickou stabilizací českého zdravotnictví.“
- ČSSD11: „V rámci veřejných neziskových nemocnic prosadíme jednotný způsob odměňování zdravotníků.“
- ČSSD12: „Sjednotíme systém specializačního vzdělávání zdravotníků.“
- ČSSD13: „Propojíme systém dlouhodobé zdravotní a sociální péče.“
- ČSSD14: „V grantových schématech podpoříme neziskové organizace poskytující aktivní naplnění času.“
- ČSSD15: „Vypracujeme program sociálního zabezpečení bývalých olympioniků a paralympiků.“
- ČSSD16: „Zasadíme se o přijetí nového zákona o podpoře sportu.“
- ČSSD17: „Vytvoříme stabilní pracovní místa pro trenéry a sportovní instruktory mládeže.“
- ČSSD18: „Stanovíme kritéria pro veřejnou podporu mezinárodních sportovních akcí v České republice.“
- ČSSD19: „Poslední rok předškolního vzdělávání zavedeme jako povinný.“
- ČSSD20: „Podle ekonomických možností státu se zasadíme o zvyšování mezd zaměstnanců ve školství, včetně nepedagogických pracovníků.“
- ČSSD21: „Školné nepřipustíme. Garantujeme bezplatné vysokoškolské vzdělání na veřejných a státních vysokých školách.“
- ČSSD22: „Zasadíme se o využití prostředků z evropských fondů na modernizaci škol a jejich vybavení.“
- ČSSD23: „Prosadíme návrat k pravidelnému zvyšování důchodů o inflaci a třetinu růstu reálných mezd, a to od roku 2015.“

- ČSSD24: „Druhý pilíř zrušíme.“²
- ČSSD25: „Zasadíme se o přijetí zákona o minimálním důchodu.“
- ČSSD26: „Prosadíme porodné i na druhé a třetí dítě.“
- ČSSD27: „Pracující rodiny podpoříme zvýšením daňové slevy na dítě.“
- ČSSD28: „S využitím evropských fondů a dotací ze státního rozpočtu poskytneme obcím prostředky na vytvoření dostatečné kapacity mateřských škol a jeslí.“
- ČSSD29: „Postupně budeme zvyšovat minimální mzdu z dnešních 8 500 Kč na 12 000 Kč v roce 2018.
- ČSSD30: „Vrátíme nárok na nemocenskou i v prvních třech dnech nemoci.“
- ČSSD31: „Obnovíme povinnost zaměstnavatelů hlásit na úřady práce volná pracovní místa.“
- ČSSD32: „S využitím programu Evropské unie bude absolventům škol a vyučeným do 25 let, kteří do čtyř měsíců nenaleznou práci, nabídnuto zaměstnání, další vzdělávání, učňovská příprava nebo stáž.“
- ČSSD33: „Dlouhodobě nezaměstnaným budou nabízeny veřejně prospěšné práce s uplatněním principu „odměna za aktivitu“.“
- ČSSD34: „Zavedeme v Evropě úspěšný projekt „Osobní a domácí služby“, který nezaměstnaným nabídne širokou škálu uplatnění v oblasti domácích prací a služeb – např. péče o seniory, zdravotně postižené a děti, úklid domácnosti, drobné opravy, zahradnické práce, doučování, pomoc s informačními technologiemi apod.“
- ČSSD35: „Pro území s mimořádně vysokou nezaměstnaností (např. Ústecký kraj) připravíme programy restrukturalizace, které zkombinují národní a evropské prostředky.“
- ČSSD36: „Stanovíme jasná pravidla pro výpočet dotace jejich poskytovatelům³.“
- ČSSD37: „Stanovíme jasná pravidla pro použití příspěvku na péči.“
- ČSSD38: „Upravíme pravidla pro přiznání příspěvku na péči“
- ČSSD39: „Upravíme pravidla pro přiznání nároku na invalidní důchod osob se zdravotním postižením.“

² Myšlen je druhý pilíř důchodového systému, pozn. autorky.

³ sociálních služeb, pozn. autorky

ČSSD40: „Prosadíme zákon o sociálním bydlení, který definuje standard sociálního bytu a vymezení osoby, které na něj mají nárok, např. osamělí senioři ve větších městech, nízkopříjmové rodiny, osoby se zdravotním postižením nebo děti opouštějící ústavní výchovu.“

ČSSD41: „Zamezíme obchodu s chudobou pronajímáním předražených ubytoven hrazených ze sociálních dávek na bydlení.“

ČSSD42: „S využitím evropských prostředků zahájíme výstavbu malometrážních sociálních bytů.“

ČSSD43: „Pro případy, kdy druhý rodič neplatí řádně výživné, prosadíme zákon o zálohovaném výživném.“

ČSSD44: „Sociální prací s rodinami ohroženými chudobou zamezíme odebrání dětí do ústavní péče pouze z ekonomických důvodů.“

ČSSD45: „Prosadíme uzákonění nového systému poskytování bezplatné právní pomoci lidem, kteří si ji nemohou obstarat sami v důsledku své složité sociální situace.“

6.1.2 ANO 2011 (ANO)

ANO 2011 je označováno jako politické hnutí, které založil podnikatel Andrej Babiš v roce 2012 (Kostelecký 2015: 45). Samo ANO se distancuje od tradičních politických stran. Sám A. Babiš říká, že jeho hlavním motivem k založení hnutí ANO 2011 byl boj proti korupci (ANO 2011 2019). V roce 2013 se hnutí účastní voleb a stává se druhým nejsilnějším politickým subjektem v parlamentu a stává se také vládní stranou (Kostelecký 2015: 45).

Mezi hlavní cíle hnutí patří podpora podnikatelů a živnostníků, odstranění korupce a politikaření, podpora růstu zaměstnanosti (Kostelecký 2015: 45). Hnutí hájí svůj vstup do politiky tím, že chce lepší budoucnost pro děti, prosperující stát, lepší podmínky pro mladé rodiny, sociálně slabší, dlouhodobě nemocné a důstojný život pro seniory (Priority 2013a). V předvolební kampani v roce 2013 hnutí prosazuje větší investice do infrastruktury, zlevnění energií nebo prohlubování vztahů s EU a NATO (Kostelecký 2015: 45–46). Dále před volbami 2013 slibují např. že sníží DPH a nezvýší přímé daně, chtějí zabránit únikům peněz z veřejných rozpočtů, chtějí prosadit zrušení

trestní a přestupkové imunity poslanců a senátorů, omezení hazardu, lichvy, zneužívání exekucí nebo zvýšení finančních prostředků na vědu a výzkum (ANO 2011 2013).

6.1.2.1 Předvolební program pro volby v roce 2013

Hnutí ANO svůj program představilo 22. září a bylo tak posledním subjektem, který tak učinil. Jeho představení voličům tedy nastalo jen necelý měsíc před konáním voleb. Přesto však ANO určitou formu kampaně realizovalo již předtím. Na mnoha místech ČR se objevovaly billboardy s podobiznou Andreje Babiše a hesly. To mělo původně sloužit jako základ pro řádné volby v roce 2014. Hnutí svůj program v průběhu předvolební kampaně několikrát měnilo. Důvodem byl průzkum mezi voliči, na jehož základě docházelo k různým úpravám znění programu. Některé změny byly rétorickými korekcemi, v některých případech se jednalo o věcné změny. „Andrej Babiš změny hájil jako vylepšování stávajícího dokumentu.“ Těmito kroky se však ANO stalo „prvním politickým subjektem v novodobé historii České republiky, který svůj program měnil i po jeho představení voličům.“

Hlavní téma, které dominovalo programu ANO byla ekonomika, celkem ze 32,7 %. Druhým pak s 26,1 % sociální systém a s třetím s 15 % otázky společenského uspořádání. Podobně jako ČSSD se hnutí ANO nejméně věnovalo oblasti svobody a demokracie, pouze ze 2,5 %.

Slova, která se nejčastěji v programu ANO objevovala byla např. podpora/podpořit, daň/daňový/DPH, český/ČR, zajištění/zajistit, veřejný nebo náš/naše (Havlík a kol. 2014: 26–39).

6.1.2.2 Vybrané sliby

„Resortní program“ hnutí ANO pro volby 2013 (ANO 2011 2013b) obsahuje celkem 65 sociálních slibů. Z nich je testovatelných 28 (43 %) a 37 (57 %) je příliš vágních, tudíž je nelze testovat.

ANO1: „Prosadíme zavedení separátního důchodového účtu mimo státní rozpočet.“

ANO2: „Zasadíme se o zavedení tzv. minimálního starobního důchodu.“

ANO3: „Chceme ponechat již přijatou valorizaci důchodů o inflaci a o třetinu růstu reálných mezd.“

- ANO4: „Chceme zastavit automatické prodlužování věku odchodu do důchodu.“
- ANO5: „Chceme prosadit automatické členství v druhém pilíři pro nové účastníky pracovního trhu, ... s možností vystoupení z druhého pilíře.“
- ANO6: „Zavedeme povinnost zaměstnavatele v rizikových kategoriích přispívat na třetí pilíř.“
- ANO7: „U rizikových povolání snížíme věkovou hranici pro výplatu důchodů.“
- ANO8: „Zavedeme daňové úlevy zaměstnavatelům při zaměstnávání znevýhodněných skupin občanů (zdravotní hendikep, 50+, absolventi, samoživitelky a samoživitelé) na sociálním pojištění.“
- ANO9: „V nejbližších měsících je třeba prioritně vytvořit ucelený rekvalifikační program pro Moravskoslezský kraj.“
- ANO10: „Dávky pro dlouhodobě nezaměstnané podmíníme jejich aktivní snahou o zapojení do pracovního procesu.“
- ANO11: „Zajistíme jasné vymezení sociálního podnikání.“
- ANO12: „Legislativně zajistíme efektivnější vymahatelnost výživného.“
- ANO13: „Nastavíme pravidla pro efektivní kontrolu využívání sociálních dávek.“
- ANO14: „Poskytování dávek podmíníme plněním podmínek, např. výkonem veřejně prospěšných prací dle zaměření uchazeče, dodržováním povinné docházky dětí apod., podmínky budou stanoveny zákonem.“
- ANO15: „Budeme prosazovat, aby sociální bydlení řešily obce, protože považujeme za důležité, aby situace sociálního bydlení byla kontrolovatelná.“
- ANO16: „Budeme prosazovat stanovení maximální výše dávky na bydlení, která nebude překračovat místně obvyklé nájemné.“
- ANO17: „Do standardní všeobecné zdravotní péče zařadíme jasně definovaný preventivní program.“
- ANO18: „Občan, který řádně absolvuje předepsanou prevenci, bude oceněn v podobě bonusu v rámci zdravotního pojištění.“
- ANO19: „Budeme prosazovat změnu systému tzv. „regulačních poplatků“. Zrušíme poplatek za recept a všechny poplatky pro seniory.“

- ANO20: „Každý klient zdravotní pojišťovny bude mít k dispozici seznam plně hrazených výkonů.“
- ANO21: „Prosadíme on-line veřejně přístupné účty pojišťoven za poskytnutou péči. Pacienti si budou moci své účty kontrolovat.“
- ANO22: „V rámci zákona o zdravotnických zařízeních budeme prosazovat jejich jasné vymezení pro akutní, následnou a specializovanou péči a hustotu jejich sítě, krytou povinným pojištěním.“
- ANO23: „Zřízením elektronických aukcí léků, zdravotnického materiálu a zdravotnické techniky s povinností zveřejňovat smlouvy včetně ceny na internetu zajistíme úspory z veřejných peněz.“
- ANO24: „Zajistíme racionální a efektivní lékovou politiku tak, aby pro každého pacienta byl dostupný základní lék plně hrazen ze zdravotního pojištění.“
- ANO25: „Zajistíme narovnání sesterských a ošetrovatelských pozic, u kterých chceme jasně definovat práva a povinnosti těchto profesí s plnou odpovědností.“
- ANO26: „Nechceme zavádět školné nebo mechanismy zvyšující zadlužování studentů.“
- ANO27: „Vyloučíme rozpočtové dotování profesionálních částí sportovních klubů, provozovaných jako obchodní společnosti typu a.s., s.r.o. nebo živností.“
- ANO28: „Státní dotace mohou obdržet jen aktivity amatérské a neziskové.“

6.1.3 Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL)

Strana KDU-ČSL je křesťanskodemokratickou stranou a patří mezi naše nejstarší politické strany. Její historie je spjata nejen s Českou republikou, ale také s Československem (Kostelecký 2015: 39).

Mezi hlavní zásady a cíle strany patří „uplatňování křesťanských a konzervativních hodnot ve společnosti a státu.“ Prosazuje právní stát a parlamentní demokracii, zapojení občanů do rozhodovacích procesů a sociálně tržní hospodářství. Rodinu chápe jako společenství muže, ženy a dětí, pro které zde má být stát a společnost. Pro stranu je také důležitá důstojnost člověka, společné dobro, spravedlnost a solidarita (KDU-ČSL 2017).

Strana prosazuje křesťanské hodnoty avšak „odmítá přímou vazbu na katolickou církev. Ve svém dlouhodobém programu prosazuje respekt k soukromému vlastnictví, volný trh, rovnost příležitostí a rovné podmínky pro hospodářskou soutěž“ (Kostelecký 2015: 40). Mezi další priority patří školství, důchody, zdravotnictví, sociální služby atd. Především dostupnost těchto služeb pro každého, bez ohledu na jeho sociální status. Strana odmítá propojení byznysu a politiky, distancuje se od pojetí demokracie jako vlády jednotlivců a firem. Velký důraz klade strana na rodinu. Do rodiny nemá stát právo zasahovat, nemůže jí nic nařizovat a má ji hlavně podporovat. Třeba formou nízkých daní. Strana výrazně odmítá homosexuální sňatky (KDU-ČSL b. r.).

6.1.3.1 Předvolební program pro volby v roce 2013

KDU-ČSL program představila jako jedna z posledních, konkrétně 20. září. Strana se, podobně jako předchozí dvě, zabývala ve svém programu hlavně oblastí ekonomiky. Ta byla zastoupena z 30,3 %. Na druhém místě byla zastoupena z 25,5 % oblast sociálního systému. Z 19,4 % se KDU-ČSL věnovala otázkám společenského uspořádání. Stejně jako ČSSD a ANO se KDU-ČSL neméně zabývala otázkami svobody a demokracie. Tématu věnovala pouze 2,4 % slibů.

Celkově programu „dominují oblasti školství a zdravotnictví, a i další témata spojovaná s podobou sociálního systému.“ Nejvíce používanými slovy KDU-ČSL byla např. podpora/podpořit, stát/státní, prosadit/prosazovat, škola/školní/školství nebo zdraví/zdravotní/zdravotnictví (Havlík a kol. 2014: 26–40). Heslem programu je „Chcete se mít jako v Německu? Volte jako v Německu.“ (KDU-ČSL 2013a: 1).

6.1.3.2 Vybrané sliby

Předvolební program KDU-ČSL „Dáme zemi do pořádku“ (KDU-ČSL 2013a: 4–12) obsahuje celkem 89 slibů ze sociální politiky. Z nich je testovatelných 39 (44 %). Netestovatelných slibů je celkem 50 (56 %).

KDU-ČSL1: „Pro základní dětské potřeby snížíme DPH od roku 2015 z 15 % na 10 %.“

KDU-ČSL2: „Zvýšíme slevu na dani pro dítě.“

KDU-ČSL3: „Obnovíme živnostníkům daňové slevy na dítě.“

KDU-ČSL4: „Obnovíme živnostníkům daňové slevy na manžela/manželku.“

- KDU-ČSL5: „Obnovíme daňovou slevu pro pracující důchodce.“
- KDU-ČSL6: „Obnovíme společné zdanění manželů.“
- KDU-ČSL7: „Navrhujeme postupné zvyšování minimální mzdy, které nebude snižovat konkurenceschopnost domácích firem.“
- KDU-ČSL8: „Prosadíme důchodovou reformu zohledňující nejen finanční odvody na pojistném, ale i počet vychovaných dětí.“
- KDU-ČSL9: „Zrušíme II. pilíř důchodového systému.“
- KDU-ČSL10: „Budeme dál podporovat malé a střední firmy vytvářející pracovní místa legislativní změnou Zákoníku práce (např. prodloužením zkušební doby absolventů škol, zvýšením prostředků na aktivní politiku zaměstnanosti, ...).“
- KDU-ČSL11: „Podpoříme zavedení tzv. duálního systému v odborném a magisterském vysokém školství, který zajistí praxi absolventů ve firmách a posílí partnerství firem a škol.“
- KDU-ČSL12: „Ve veřejné správě a veřejnoprávních institucích zvýšíme nabídky částečných úvazků.“
- KDU-ČSL13: „Budeme odečitatelnou položkou daně finančně motivovat firmy, které budou brát studenty na praxi.“
- KDU-ČSL14: „Po dobu dvou let po absolvování školy prosadíme snížení odvodů sociálního pojištění na straně zaměstnavatele, čímž dojde k zvýhodnění absolventů na trhu práce.“
- KDU-ČSL15: „Prosadíme, aby zaměstnavatel nezaměstnaných ve věku 55+ dostal slevu na dani.“
- KDU-ČSL16: „Budeme důsledně prosazovat adresné vyplácení sociálních dávek.“
- KDU-ČSL17: „Zvýšíme ochranu občanů před lichvou – zakážeme půjčky s úrokem nad 20 % RPSN.“
- KDU-ČSL18: „Prosadíme, aby u dlouhodobě nezaměstnaných byla podmínkou pro výplatu sociálních dávek ochota přijmout nabízenou práci. Osobám, které práci odmítnou, bude přiznána pouze podpora na úrovni existenčního minima.“
- KDU-ČSL19: „Jako další podmínku pro výplatu sociálních dávek prosadíme plnění povinností souvisejících se školní docházkou dětí.“

- KDU-ČSL20: „Vypracujeme metodiku pro tvorbu krajských sítí sociálních služeb.“
- KDU-ČSL21: „Prosadíme pravidelnou valorizaci důchodů minimálně o inflaci.“
- KDU-ČSL22: „Chceme prosadit právo rodičů na umístění dítěte do mateřské školy od 3 let.“
- KDU-ČSL23: „Chceme prosadit povinnost přípravy dítěte na základní vzdělání od 5 let s možností výběru: mateřská škola nebo domácí vzdělávání.“
- KDU-ČSL24: „Chceme podpořit zřizovatele v jejich úsilí navýšení nových kapacit mateřských škol a další flexibilní formy předškolního vzdělávání (jako jsou firemní nebo univerzitní mateřské školy a mateřská centra) nabídkou investičního programu financovaného z evropských fondů (například stavby modulárních mateřských škol.“
- KDU-ČSL25: „Chceme zavést etickou výchovu ve všech školách.“
- KDU-ČSL26: „Nepodpoříme školné za studium na první vysoké škole s řádným (neprodlužovaným) průběhem studia.“
- KDU-ČSL27: „Chceme prosadit nezbytné navýšení prostředků na mzdy učitelů v návaznosti na kariérní systém.“
- KDU-ČSL28: „Nastavíme úhradové standardy povinné pro všechny zdravotní pojišťovny.“
- KDU-ČSL29: „Vytvoříme pravidla pro utváření sítě zdravotnických zařízení financované z veřejného pojištění všemi zdravotními pojišťovnami.“
- KDU-ČSL30: „Prosadíme sociálně únosnou míru spoluúčasti pacientů – zavedeme limit pro placení poplatků za hospitalizaci na 30 dnů ročně.“
- KDU-ČSL31: „Sjednotíme systém dalšího vzdělávání lékařů a sester.“
- KDU-ČSL32: „Předložíme novou právní úpravu pro případy výhrady svědomí pro všechny pracovníky ve zdravotnictví.“
- KDU-ČSL33: „Předložíme zákon o veřejných neziskových zdravotnických zařízeních.“
- KDU-ČSL34: „Ve spolupráci s akademickou obcí a fakultními nemocnicemi dokončíme zákon o univerzitních nemocnicích.“

KDU-ČSL35: „Zřídíme dozorový orgán pro dohled nad zdravotními pojišťovnami.“

KDU-ČSL36: „Prosadíme navýšení plateb za státní pojištěnce.“

KDU-ČSL37: „Prosadíme snížení DPH na léky a zdravotnické potřeby.“

KDU-ČSL38: „Zrušíme stropy pro platbu zdravotního pojištění.“

KDU-ČSL39: „Zavedeme transparentní informovanost o tom, jaké léky, zdravotnické prostředky, výkony a preventivní programy budou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění.“

6.2 Rozbor koaliční smlouvy

6.2.1.1 Vyjednávání a cesta ke koaliční smlouvě

Vítězem voleb se stala ČSSD. Již po zveřejnění výsledků voleb některé strany odmítly participaci na vládě např. Úsvit nebo TOP09. Ihned bylo také jasné, že koalice musí být tříčlenná, protože dvoučlenná by nezajistila potřebnou většinu hlasů a samotná ČSSD získala jen 50 křesel. Nabízela se tedy možnost spojení ČSSD, ANO a KDU-ČSL nebo ČSSD, ANO a KSČM (Česká televize 2013a). ANO se vlády původně účastnit nechtělo, nicméně změnilo svůj názor. Hnutí také odmítlo spolupráci s ODS, TOP09 a KSČM. Z toho vyplývá, že výše zmíněná možná koalice s KSČM byla vyloučena (Česká televize 2013b).

Z počátku ČSSD uvažovala o vytvoření menšinové vlády s podporou KSČM. Jediné strany, které ihned vyloučila z účasti na vládě byly TOP09 a ODS. Zároveň se strana zavázala, že by do měsíce chtěla „dohodnout s ostatními stranami složení orgánů sněmovny a projednat možné varianty, aby mohli přijít za prezidentem republiky s „projektem stabilní a akceschopné vlády“.“ (Česká televize 2013c). Podpoře menšinové vlády se nebránila ani KDU-ČSL ani hnutí ANO, ale pouze za podmínky, že podpory se nebude účastnit KSČM (Česká televize 2013d).

Nedlouho po začátku vyjednávání hnutí ANO i strana KDU-ČSL připustily, že trojkoalice mezi nimi a ČSSD je nejpříjemnější možností. Nejvíce problémovým bodem byl rozkol mezi stranami ohledně církevních restitucí, které byly schváleny. ČSSD a hnutí ANO zastávají podobný názor a církevní restituce v jejich schválené podobě chtějí zastavit, KDU-ČSL je s jejich názorem v rozporu. Zároveň strana KDU-ČSL potvrdila, že tento bod může být důvodem, proč by vyjednávání o této koalici

mohlo skončit (KDU-ČSL 2013b). Dalším bodem, na kterém se strany neshodovaly se týkal daní. V této oblasti panoval nesouhlas hlavně mezi ČSSD a hnutím ANO (KDU-ČSL 2013c).

Na počátku prosince došlo k dalšímu setkání lídrů stran. Debata byla hodnocena kladně avšak žádné konkrétní výsledky nepřinesla. Strany se pouze dohodly na dalším postupu jednání (Novinky.cz 2013). V polovině prosince 2013 média informovala, že vyjednávání mezi stranami se zablokovalo. Hlavní „souboj“ se vedl o ministerstvo zemědělství, o které bojovala ČSSD a KDU-ČSL (Hospodářské noviny 2013a). Místo resortu zemědělství bylo nabídnuto KDU-ČSL vedení ministerstva práce a dopravy (Hospodářské noviny 2013b). I přes rozpory KDU-ČSL schválila podobu koaliční smlouvy, na resortu však stále trvala. Strana také zdůraznila, že souhlas s koaliční smlouvou neznamena vytvoření koalice (Česká televize 2013e). KDU-ČSL nakonec svůj boj o post ministra zemědělství vyhrála a koaliční smlouva byla zástupci všech tří stran podepsána 6. ledna 2014 (Lidovky.cz 2014).

Dne 17. ledna 2014 byl do čela vlády prezidentem Milošem Zemanem jmenován předseda ČSSD Bohuslav Sobotka (Vláda ČR 2014a). Dne 29. ledna 2014 pak nově jmenovaný premiér převzal funkci od Jiřího Rusnoka, který úřad předsedy vlády zastával před ním (Vláda ČR 2014b). Ještě v ten den byli jmenováni prezidentem do svých funkcí ministři (Novinky.cz 2014). Dne 18. února 2014 vláda získala důvěru Poslanecké sněmovny. Pro bylo celkem 110 poslanců (Vláda ČR 2014c).

6.2.1.2 Obecný obsah koaliční smlouvy

Koaliční smlouva se zabývá nejen sociální politikou. Vláda se při zveřejnění programového prohlášení zavazuje, že „povede Českou republiku na základě sociálně a ekologicky orientovaného tržního hospodářství k prosperitě a bude usilovat o udržení sociální soudržnosti v zemi.“ Zároveň slibuje, že bude podporovat podnikání, fungující a transparentní státní správu, dlouhodobě udržitelný penzijní systém nebo investice do vzdělání, vědy a výzkumu. Dále vláda říká, že „povede sociální dialog se sociálními partnery“ nebo že bude „usilovat o vytvoření podmínek pro přijetí eura“ (Vláda ČR 2014d).

Sama vláda v rámci koaliční smlouvy určuje hlavní priority. Ty se týkají otázek podnikání, zvýšení konkurence schopnosti ekonomiky země, sociálního systému,

čerpání dotací z EU, boji proti korupci, plýtvání s veřejnými prostředky, závažné hospodářské kriminalitě, rozvoji služeb v různých oblastech (školství, zdravotnictví, doprava, bezpečnost...). Mezi další priority patří aktivní členství v NATO a EU, hájení zájmů ČR v těchto organizacích nebo „působení v OSN při odstraňování rizik ohrožujících mezinárodní mír, podporování rovnoprávné spolupráce mezi národy a zapojení do úsilí čelit mezinárodnímu terorismu.“ (Vláda ČR 2014e).

Koaliční smlouva se skládá z několika částí. Velký prostor je zde věnován oblasti zdravotnictví, obraně ČR a otázkám demokratického a právního státu. Nalezneme zde i pravidla a principy koaliční spolupráce (Vláda ČR 2014f).

6.3 Vybrané sliby

Z koaliční smlouvy, která nese název „Koaliční smlouva mezi ČSSD, hnutím ANO 2011 a KDU-ČSL na volební období 2013–2017“ (Vláda ČR 2014f: 8–23) bylo vybráno 48 (46 %) testovatelných slibů. Celkové množství obsažených slibů je 104, z nichž 56 (54 %) bylo zakódováno jako netestovatelných.

KS1: „Snížení sazby DPH na léky, dětské pleny a nenahraditelnou dětskou výživu od roku 2015.“

KS2: „Od roku 2015 postupné zvyšování slevy na dani na druhé a další dítě s cílem podstatně zvýšit slevu na dani na druhé a další dítě do konce volebního období.“

KS3: „Obnovení slevy na dani pro pracující důchodce.“

KS4: „Navrhujeme dočasné osvobození sociálně potřebných zaměstnanců od plateb na sociální pojištění po dobu 12 měsíců (za tyto zaměstnance bude pojistné hradit stát) v kombinaci s nástroji aktivní politiky zaměstnanosti.“

KS5: „Zavedeme ekologickou výchovu ve školách.“

KS6: „Prosadíme návrat k pravidelnému zvyšování důchodů o inflaci a třetinu růstu reálných mezd, a to od roku 2015.“

KS7: „Sloučíme II. a III. pilíř.“

KS8: „Obnovíme povinnost zaměstnavatelů hlásit na úřady práce volná místa.“

KS9: „Po projednání v tripartitě budeme postupně zvyšovat minimální mzdu tak, aby se postupně přiblížila 40 % průměrné mzdy.“

- KS10: „Pokud na tom bude dosaženo dohody v tripartitě, obnovíme výplatu nemocenské v prvních třech dnech nemoci.“
- KS11: „Stanovíme jasná pravidla pro výpočet dotace jejich poskytovatelům.“⁴
- KS12: „Stanovíme jasná pravidla pro použití příspěvku na péči.“
- KS13: „Sociální prací s rodinami ohroženými chudobou zamezíme odebírání děti do ústavní péče pouze z ekonomických důvodů.“
- KS14: „Prosadíme zákon o sociálním bydlení, který definuje standard sociálního bytu a vymezí osoby, které na něj mají při plnění stanovených podmínek nárok.“
- KS15: „Zamezíme obchodu s chudobou, který spočívá v pronajímání předražených ubytoven hrazených ze sociálních dávek na bydlení.“
- KS16: „Prosadíme porodné i na druhé dítě.“
- KS17: „Pro případy, kdy druhý rodič neplatí řádné výživné, prosadíme zákonnou úpravu řešící zálohované výživné, poskytované za jasných podmínek státem.“
- KS18: „S využitím evropských prostředků zahájíme ve spolupráci s obcemi výstavbu malometrážních sociálních bytů a startovacích bytů pro mladé rodiny.“
- KS19: „Úhrady budou závazné pro všechny zdravotní pojišťovny: za stejné výkony zdravotnickým zařízením stejná úhrada a způsob plateb.
- KS20: „V horizontu 2-3 let provedeme změnu koncepce úhradové vyhlášky, včetně úpravy seznamu výkonů.“
- KS21: „Pravidelně valorizujeme platby za státní pojištěnce vázané na ekonomické parametry (růst inflace, růst průměrné mzdy ve zdravotnictví).“
- KS22: „Odvody plateb do zdravotního pojištění budou beze stropu.“
- KS23: „Vytvoříme pravidla pro utváření sítě zdravotnických zařízení (ZZ) financované z veřejného pojištění všemi zdravotními pojišťovnami (ZP).“
- KS24: „Provedeme revizi lékové politiky a cenotvorby s cílem zajistit lepší dostupnost léků plně hrazených ze ZP v každé lékové skupině.“

⁴ sociálních služeb, pozn. autorky

- KS25: „Zrušíme poplatky ve výši 30 Kč v ambulancích praktických lékařů, specialistů a lékárnách.“
- KS26: „Poplatek za pohotovost zůstane ve výši 90 Kč, a to bez ohledu na způsob dopravy do zdravotnického zařízení.“
- KS27: „Nebudeme znovu zavádět poplatek za pobyt v nemocnici.“
- KS28: „Vzniklý výpadek příjmů pro poskytovatele v návaznosti se změnami poplatků bude kompenzován zdravotními pojišťovnami po příslušném navýšení zdrojů ze státního rozpočtu, zejména zvýšením platby za státní pojištění.“
- KS29: „Vytvoříme transparentní podmínky při získávání smluv mezi ZP a ZZ.“
- KS30: „Zřídíme dozorový orgán nad toky zdravotního pojištění.“
- KS31: „Přijmeme zákon o veřejných neziskových (veřejnoprávních) ZZ pro páteční síť nemocnic, u fakultních nemocnic se spoluúčastí univerzit na jejich řízení.“
- KS32: „V těchto zařízeních bude zachován jednotný systém odměňování zaměstnanců s tarifními a nadtarifními složkami.“
- KS33: „Vytvoříme podmínky pro tvorbu standardů odborné lékařské péče (především pro vysoce nákladnou).“
- KS34: „Zapojíme Českou republiku do evropské sítě center excellence (dovybavení špičkových specializovaných pracovišť).“
- KS35: „Zavedeme bonusové programy za preventivní prohlídky.“
- KS36: „Vytvoříme projekt realizace a financování zdravotních priorit státu se zaměřením na prevenci kardiovaskulárních, nádorových a dalších onemocnění, rozvoj rehabilitace, dlouhodobé péče, hospiců i péče o duševní zdraví, včetně zajištění finanční dostupnosti včasné léčby Alzheimerovy, Parkinsonovy choroby a dalších vážných nemocí zkracujících produktivní věk stárnoucí populace.“
- KS37: „Provedeme revizi systému dalšího vzdělávání zdravotnických pracovníků.“
- KS38: „Přijmeme novou právní úpravu pro případy výhrady svědomí pro všechny pracovníky ve zdravotnictví.“

- KS39: „Zajistíme růst platového ohodnocení zdravotníků v souladu s finanční stabilizací zdravotnického systému.“
- KS40: „Neumožníme žádné opatření v rozporu s ochranou života od početí do přirozeného konce (ne aktivní euthanasii).“
- KS41: „Zavedeme elektronický přístup pacientů k vlastním individuálním účtům s možností poskytnout vybraná data lékaři.“
- KS42: „S využitím evropských fondů a dotací ze státního rozpočtu poskytneme obcím prostředky na vytvoření dostatečné kapacity mateřských škol a jeslí.“
- KS43: „Poslední rok předškolního vzdělávání zavedeme v zásadě jako povinný. V otázce povinné přípravy dítěte na základní vzdělávání od 5 let prosazujeme varianty, které jsou v souladu s legislativou pro první stupeň základní školy.“
- KS44: „Garantujeme bezplatné vysokoškolské vzdělání na veřejných a státních vysokých školách.“
- KS45: „Podle ekonomických možností státu se zasadíme o zvyšování mezd zaměstnanců ve školství včetně nepedagogických pracovníků.“
- KS46: „Připravíme nový zákon o podpoře sportu.“
- KS47: „Stanovíme kritéria pro veřejnou podporu mezinárodních sportovních akcí v České republice.“
- KS48: „Smluvní strany se zavazují prosadit limit celkové výše úroků, zákonných sankcí a smluvních sankcí u peněžních závazků, který bude odvozený od výše zákonného úroku z prodlení.“⁵

Tabulka ukazuje, které vybrané sliby z předvolebních programů stran odpovídají vybraným slibům z koaliční smlouvy. V případě, že slib v koaliční smlouvě nemá žádný protějšek ve slibech stran, je pole vyplněno 0. To může být způsobeno reformulací vágního slibu na slib testovatelný. Případně mohl být slib vytvořen nově při vyjednávání koaliční smlouvy.

Tabulka 1: Shoda slibů v koaliční smlouvě a předvolebních programech, zdroj: autorka

⁵ Týká se boje s lichvou. Pozn. autorky

Slib v KS	Slib v předvolebním programu	Slib v KS	Slib v předvolebním programu
KS1	ČSSD9, KDU-ČSL1, KDU-ČLS37	KS25	ČSSD8, ANO19
KS2	ČSSD27, KDU-ČSL2	KS26	0
KS3	KDU-ČSL5	KS27	0
KS4	0	KS28	ČSSD1, KDU-ČSL36
KS5	0	KS29	0
KS6	ČSSD23, ANO3, KDU-ČSL21	KS30	KDU-ČSL35
KS7	ČSSD24, KDU-ČSL9	KS31	ČSSD4, KDU-ČSL33
KS8	ČSSD31	KS32	ČSSD11
KS9	ČSSD29, KDU-ČSL7	KS33	0
KS10	ČSSD30	KS34	0
KS11	ČSSD36	KS35	ANO18
KS12	ČSSD37	KS36	0
KS13	ČSSD44	KS37	ČSSD12 ⁶ , KDU-ČSL31
KS14	ČSSD40	KS38	KDU-ČSL32
KS15	ČSSD41	KS39	ČSSD10
KS16	ČSSD26	KS40	0
KS17	ČSSD43	KS41	ANO21
KS18	ČSSD42, ANO15 ⁷	KS42	ČSSD28, KDU-ČSL24
KS19	ČSSD2, KDU-ČSL28	KS43	ČSSD19, KDU-ČSL23
KS20	0	KS44	ČSSD21, ANO26, KDU-ČSL26
KS21	ČSSD1, KDU-ČSL36	KS45	ČSSD20
KS22	0	KS46	ČSSD16
KS23	KDU-ČSL29	KS47	ČSSD18
KS24	ČSSD7, ANO24	KS48	KDU-ČSL17

⁶ Shoda slibů je částečná. Týkají se stejné oblasti, ale v rámci ní každý slibuje něco lehce odlišného.

⁷ Pouze částečná shoda. Slib KS18 je spojením slibů ČSSD42 a ANO15.

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že ČSSD prosadila do koaliční smlouvy celkem 26 ze zakódovaných testovatelných slibů. Hnutí ANO prosadilo pouze 7 ze svých sociálních slibů. KDU-ČSL byla úspěšnější, prosadila celkem 19 slibů. Celkem 11 slibů v koaliční smlouvě nemá žádný protějšek ve slibech stran.

6.3.1.1 Srovnání rozdílů mezi sliby v předvolebních programech a koaliční smlouvě

ČSSD má ve svém předvolebním programu celkem 102 slibů, což je nejvíce ze zkoumaných stran. Z nich je 45, to je 44 % konkrétních a 57, tedy 66 % vágních. Nejméně slibů týkajících se sociální politiky má ANO, pouze 65. Hnutí ANO má také největší podíl vágních slibů – 37 slibů, to je 56 %. Zbýlých 28 slibů, 43 % je dostatečně konkrétních pro testování. KDU-ČSL dala svým voličům celkem 89 slibů. Procentuální podíl konkrétních a vágních slibů je stejný jako u ČSSD. Konkrétních slibů je 39, což je 44 % a vágních 50, tedy 56 %.

Koaliční smlouva je nejvíce konkrétní. Testovatelných slibů je 48, tedy 46 % celkem. V tomto ohledu koaliční smlouva nepatrně převyšuje předvolební programy. Netestovatelných slibů je celkem 56, to je 54 %. Sliby v koaliční smlouvě se až na několik výjimek přesně shodují se zněním ve stranických programech.

6.4 Analýza legislativních předpisů

6.4.1 Analýza zákonů

Zákony jsou rozděleny podle roku, ve kterém byly přijaty. Pořadí je určeno pořadím v databázi Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Vybrané zákony, které jsou v práci vypsány slouží jako důkaz o naplnění (plném nebo částečném) určitého slibu. Jsou zde vypsány i pro případnou kontrolu a dohledání v případě zájmu čtenáře. Zákony lze dohled na internetu, odkazy jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Zmíněny jsou pouze ty zákony, které naplňují nějaký předvolební slib. V této části je vždy napsán název zákona; je krátce popsáno, co zákon zavádí a který slib je jím naplněn nebo částečně naplněn.

6.4.1.1 Rok 2014

Z1: „Zákon ze dne 22. října 2014 o zdravotnických prostředcích a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů“ (Zákon č. 268/2014 Sb.). Zákon zavádí národní informační systém zdravotních prostředků, avšak neuvádí, zda v tomto systému bude viditelné, které zdravotní prostředky jsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění.

Částečně naplněný slib: KDU-ČSL39

Z2: „Zákon ze dne 29. května 2014, kterým se mění zákon č. 592/1992 Sb. o pojistném na veřejné zdravotní pojištění ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 48/1997 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony“ (Zákon č. 109/2014 Sb.). Novela navyšuje platby za státní pojištěnce, ale ne pravidelné.

Naplněný slib: KDU-ČSL36, KS28

Částečně naplněný slib: ČSSD1, KS21

Z3: „Zákon ze dne 24. července 2014, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění ve znění pozdějších předpisů“ (Zákon č. 183/2014 Sb.). Zákon zachovává pravidelný růst důchodů o inflaci a třetinu růstu reálných cen, ale zavádí zvyšování starobních důchodů minimálně o 1,8 % bez ohledu na míru inflace atd. (Sněmovní tisk 175/0, část č. 1/4).

Naplněné sliby: ČSSD23, ANO3, KDU-ČSL21, KS6.

Z4: „Zákon ze dne 23. října 2014, kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony“ (Zákon č. 267/2014). Zákon zvyšuje slevu na dani na druhé a třetí dítě a zavádí slevu na dani pro pracující důchodce.

Naplněné sliby: ČSSD27, KDU-ČSL2, KS2, KDU-ČSL5, KS3

Z5: „Zákon ze dne 22. října 2014, kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů“ (Zákon č. 253/2014 Sb.). Tento zákon zavádí nárok na porodné i na druhé dítě

Naplněný slib: KS16

Částečně naplněný slib: ČSSD26

Z6: „Zákon ze dne 22. října 2014, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony“ (Zákon č. 252/2014 Sb.). Zákon se týká otázek doplatku na bydlení a příspěvku na bydlení.

Částečně naplněné sliby: ČSSD41, KS15⁸

Z7: „Zákon ze dne 22. října 2014, kterým se mění zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony“ (Zákon č. 256/2014 Sb.). Daný předpis ruší všechny regulační poplatky a ponechává pouze poplatek „za využití lékařské pohotovostní služby a pohotovostní služby v oboru zubní lékařství.“ (Sněmovní tisk 260/0, část č. 1/4).

Naplněné sliby: KS25, KS26, KS27

Částečně naplněné sliby: ČSSD8, ANO19

Z8: „Zákon ze dne 23. října 2014, kterým se mění zákon č. 235/2014 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony“ (Zákon č. 262/2014). Zákon snižuje druhou sníženou sazbu DPH na 10 %

Naplněné sliby: ČSSD9

Částečně naplněné sliby: KDU-ČSL1, KDU-ČSL3, KS1.

6.4.1.2 Rok 2015

Z9: „Zákon ze dne 22. prosince 2014, kterým se mění zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů“ (1/2015 Sb.). Dochází k úpravě indikačního seznamu lázeňské péče.

Naplněný slib: ČSSD6

Z10: „Zákon ze dne 23. července 2015, kterým se mění zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č.

⁸ Sliby jsou považovány za částečně naplněné, protože jsou cílem daného zákona (Sněmovní tisk 256/0, část č. 1/4). Nelze však určit, zda zákon tento efekt měl, proto jsou sliby považovány jako částečně naplněné.

280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů“ (Zákon č. 200/2015 Sb.). Zákon zavádí povinnost zdravotních pojišťoven zveřejňovat některé informace.

Naplněné sliby: ČSSD3, ANO20

Z11: „Zákon ze dne 10. prosince 2015 o ukončení důchodového spoření“ (Zákon č. 376/2015). Tímto zákonem zaniká II. pilíř důchodového systému.

Naplněné sliby: ČSSD24, KDU-ČSL9, KS7⁹

6.4.1.3 Rok 2016

Z12: „Zákon ze dne 2. března 2016, kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony“ (Zákon č. 137/2016 Sb.). Novela zákona má za cíl aktualizovat zákon o vysokých školách tak, aby odpovídal potřebám současné doby. Nejdůležitějším bodem je, že zákon nezavádí školné na vysokých školách (Sněmovní tisk 464/0, část č. 1/6).

Naplněné sliby: ČSSD21, ANO26, KDU-ČSL26, KS44

Z13: „Zákon ze dne 28. června 2016, kterým se mění zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony“ (Zákon č. 230/2016).

Naplněné sliby: ČSSD16, ČSSD18, KS46, KS47

Z14: „Zákon ze dne 6. dubna 2016, kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů“ (Zákon č. 125/2016). Zákon znovu zvyšuje daňovou slevu na druhé a další dítě.

Naplněné sliby: ČSSD27, KDU-ČSL2, KS2

Z15: „Zákon ze dne 20. dubna 2016, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích ve znění pozdějších předpisů“ (Zákon č. 178/2016 Sb.). Zákon

⁹ KS7 mluví o sloučení II. a III. pilíře, z čehož vyplývá, že nějaký zanikne. Proto je slib považován jako plně naplněný.

zavádí povinný rok předškolní docházky před začátkem docházky do základní školy.

Plně naplněné sliby: ČSSD19, KDU-ČSL23, KS43

Z16: „Zákon ze dne 15. června 2016, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů“ (Zákon č. 213/2016 Sb.). Zákon rozšiřuje okruh osob pracujících v hornictví, které mají nárok na dřívější čerpání starobního důchodu než osoby, které v dané oblasti nepracují (Sněmovní tisk 654/0, část č. 1/4).

Částečně naplněný slib: ANO7

Z17: „Zákon ze dne 15. června 2016, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony“ (Zákon č. 212/2016). Zákon snižuje minimální procentuální zvýšení důchodů z 1,8 % (viz. výše) na 1,7 %. Nicméně stále zachovává principy zvyšování důchodů.

Naplněné sliby: ČSSD23, ANO3, KDU-ČSL21, KS6.

6.4.1.4 Rok 2017

Z18: „Zákon ze dne 31. ledna 2017, kterým se mění zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů“ (Zákon č. 67/2017 Sb.). Zákon upravuje systém specializačního vzdělávání určitých povolání ve zdravotnictví.

Naplněný slib: ČSSD12

Částečně naplněný slib: KDU-ČSL31

Z19: „Zákon ze dne 4. dubna 2017, kterým se mění některé zákony v oblasti daní“ (Zákon č. 170/2017 Sb.). Zákon znovu zvyšuje slevu na dani na dítě.

Naplněné sliby: ČSSD27, KDU-ČSL2, KDU-ČSL3, KDU-ČSL4, KS2

Z20: „Zákon ze dne 8. června 2017, kterým se mění zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o

nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů“ (Zákon č. 201/2017 Sb.). Zákon udává, jaké vzdělání je potřebné k výkonu daných profesí.

Naplněné sliby: ČSSD12, KDU-ČSL31

Z21: „Zákon ze dne 8. června 2017, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony“ (Zákon č. 203/2017 Sb.). Zákon určuje maximální věk odchodu do důchodu na 65 let a zamezuje dalšímu zvyšování tohoto věku.

Naplněný slib: ANO4

6.4.2 Analýza vládních nařízení

Podobně jako zákony jsou vládní nařízení v práci vypsána jako důkaz k ověření naplnění slibu. V případě zájmu čtenáře je možné sliby vyhledat na internetu, odkazy jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů. Vládní nařízení jsou rozdělena podle roku, ve kterém byla přijata. Pořadí je určeno pořadím v databázi webu *Zákony pro lidi*.

V práci jsou pouze ta vládní nařízení, která naplňují nějaký předvolební slib. V této části je vždy napsán název nařízení; je krátce popsáno, co nařízení zavádí a který slib je jím naplněn nebo částečně naplněn.

6.4.2.1 Rok 2014

VN1: „Nařízení vlády ze dne 15. září 2014, kterým se mění nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů“ (Nařízení vlády č. 204/2014 Sb.). Nařízení zvyšuje minimální mzdy

Částečně naplněné sliby: ČSSD29, KDU-ČSL7, KS9

VN2: „Nařízení vlády ze dne 15. října 2014, kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě ve znění pozdějších předpisů“ (Nařízení vlády č. 224/2014 Sb.).

Naplněné sliby: ČSSD10, KS39

Částečně naplněný slib: ČSSD20

VN3: „Nařízení vlády ze dne 8. prosince 2014, kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů“ (Nařízení vlády. č. 303/2014 Sb.). Vládním nařízením se zvyšují platy lékařům a zubním lékařům.

Částečně naplněný slib: ČSSD10, KS39

VN4: „Nařízení vlády ze dne 8. prosince 2014 o platových poměrech státních zaměstnanců“ (Nařízení vlády č. 304/2014 Sb.). Tímto nařízením se zvyšují platy nepedagogických pracovníků.

Naplněný slib: ČSSD20

6.4.2.2 Rok 2015

VN5: „Nařízení vlády ze dne 22. dubna 2015 o provedení § 101a zákona o sociálních službách“ (Nařízení vlády č. 98/2015 Sb.). Určuje pravidla pro čerpání dotací poskytovatelům sociálních služeb.

Naplněné sliby: ČSSD36, KS11

VN6: „Nařízení vlády ze dne 24. června 2015 o stanovení vyměřovacího základu u osoby, za kterou je plátcem pojistného na veřejné zdravotní pojištění stát“ (Nařízení vlády č. 158/2015 Sb.). Dochází ke zvýšení plateb za státní pojištění.

Naplněné sliby: ČSSD1, KDU-ČSL36, KS21, KS28

VN7: „Nařízení vlády ze dne 8. června 2015, kterým se mění nařízení vlády č. 515/2004 Sb., o hmotné podpoře na vytváření nových pracovních míst a hmotné podpoře rekvalifikace nebo školené zaměstnanců v rámci investičních pobídek, ve znění pozdějších předpisů“ (Nařízení vlády č. 173/2015 Sb.). Zvyšuje podporu některým subjektům na tvorbu nových pracovních míst.

Částečně naplněný slib: KDU-ČSL10

VN8: „Nařízení vlády ze dne 20. srpna 2015, kterým se mění nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci

ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů“ (Nařízení vlády č. 233/2015 Sb.). Nařízení zvyšuje minimální mzdu.

Částečně naplněné sliby: ČSSD29, KDU-ČSL7, KS9

VN9: „Nařízení vlády ze dne 19. října 2015, kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů“ (Nařízení vlády č. 278/2015 Sb.). Tento předpis zvyšuje platy některým skupinám zaměstnanců ve veřejných službách a správě.

Naplněné sliby: ČSSD10, KS39

Částečně naplněný slib: ČSSD20

6.4.2.3 Rok 2016

VN10: „Nařízení vlády ze dne 30. května 2016 o stanovení vyměřovacího základu u osoby, za kterou je plátcem pojistného na veřejné zdravotní pojištění stát“ (Nařízení vlády č. 181/2016 Sb.). Zvyšují se platby za státní pojištění.

Naplněné sliby: ČSSD1, KDU-ČSL36, KS21, KS28.

VN11: „Nařízení vlády ze dne 24. srpna 2016, kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů“ (Nařízení vlády č. 273/2016 Sb.). Toto nařízení navyšuje platy nepedagogickým pracovníkům škol a školských zařízení.

Naplněný slib: ČSSD20

VN12: Nařízení vlády ze dne 21. září 2016 o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2015, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2015, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2017 a základní výměry důchodu stanovené pro rok 2017 a o zvýšení důchodů v roce 2017“ (Nařízení vlády č. 325/2016 Sb.). Tímto nařízením dochází ke zvýšení starobních důchodů.

Naplněné sliby: ČSSD23, ANO2, KDU-ČSL21, KS6

VN13: „Nařízení vlády ze dne 5. října 2016, kterým se mění nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě na práci

ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů“ (Nařízení vlády č. 336/2016 Sb.). Tímto nařízením se znovu navyšuje minimální mzda.

Částečně naplněné sliby: ČSSD29, KDU-ČSL7, KS9

6.4.2.4 Rok 2017

VN14: „Nařízení vlády ze dne 10. dubna 2017 o stanovení vyměřovacího základu u osoby, za kterou je plátcem pojistného na veřejné zdravotní pojištění stát“ (Nařízení vlády č. 140/2017 Sb.). Znovu se navyšují platby za státní pojištěnce.

Naplněné sliby: ČSSD1, KDU-ČSL36, KS2, KS28

VN15: „Nařízení vlády ze dne 31. května 2017, kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů“ (Nařízení vlády č. 168/2017). Navyšují se platy nepedagogickým pracovníkům.

Naplněný slib: ČSSD20

VN16: „Nařízení vlády ze dne 21. srpna 2017, kterým se mění nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů“ (Nařízení vlády č. 286/2017 Sb.). Dochází k navýšení minimální mzdy na 12 200 Kč.

Plně naplněné sliby: ČSSD29, KS9

Částečně naplněný slib: KDU-ČSL7

VN17: „Nařízení vlády, ze dne 25. září 2017, kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů“ (Nařízení vlády č. 340/2017 Sb.). Znovu se zvyšují platy zaměstnanců zdravotnictví a pedagogických pracovníků.

Naplněné sliby: ČSSD10, ČSSD20, KS39

VN18: „Nařízení vlády ze dne 25. září 2017 o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2016, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2016, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2018 a základní výměry důchodu stanovené pro

rok 2018 a o zvýšení důchodů v roce 2018“ (Nařízení vlády č. 343/2017 Sb.).
Znovu se zvyšují důchody.

Naplněné sliby: ČSSD23, ANO2, KDU-ČSL2, KS6

7 Výsledky vyplývající z analytické části práce

Vypracované tabulky (2–4) ukazují naplněné (označeno 1), částečně naplněné (označeno 1-0) a nenaplněné (označeno 0) sliby zkoumaných stran. Tyto výsledky jsou zaznamenány v kolonce „stav“. Do tabulek je také zaznamenáno, zda je slib obsažen v koaliční smlouvě nebo ne. Tabulka 5 ukazuje naplněné sliby v koaliční smlouvě. Tabulka 6 je pak shrnutím výsledků výzkumu. V tabulce 7 můžeme vidět kolik slibů, které strany naplnily nebo částečně neplnily bylo obsaženo v koaliční smlouvě a kolik v ní nebylo.

Z níže uvedené tabulky 2 můžeme vyčíst, že z programu ČSSD se podařilo naplnit 16 slibů z celkem 45 testovaných. To je v přepočtu na procenta 36 %. Částečně byly naplněny 3 sliby, tedy 6 % ze všech. Nenaplněných slibů je 26, celkem 58 %. Celkem 13 z naplněných slibů mělo svůj protějšek ve slibech v koaliční smlouvě. Z částečně naplněných slibů ČSSD byly všechny 3 v koaliční smlouvě.

Tabulka 2: Stav slibů z předvolebního programu ČSSD, zdroj: autorka

Slib	Stav	V KS	Slib	Stav	V KS	Slib	Stav	V KS
ČSSD1	1	Ano	ČSSD16	1	Ano	ČSSD31	0	Ano
ČSSD2	0	Ano	ČSSD17	0	Ne	ČSSD32	0	Ne
ČSSD3	1	Ne	ČSSD18	1	Ano	ČSSD33	0	Ne
ČSSD4	0	Ano	ČSSD19	1	Ne	ČSSD34	0	Ne
ČSSD5	0	Ne	ČSSD20	1	Ano	ČSSD35	0	Ne
ČSSD6	1	Ne	ČSSD21	1	Ano	ČSSD36	1	Ano
ČSSD7	0	Ano	ČSSD22	0	Ne	ČSSD37	0	Ano
ČSSD8	1-0	Ano	ČSSD23	1	Ano	ČSSD38	0	Ne
ČSSD9	1	Ano	ČSSD24	1	Ano	ČSSD39	0	Ne
ČSSD10	1	Ano	ČSSD25	0	Ne	ČSSD40	0	Ano
ČSSD11	0	Ano	ČSSD26	1-0	Ano	ČSSD41	1-0	Ano

ČSSD12	1	Ano	ČSSD27	1	Ano	ČSSD42	0	Ano
ČSSD13	0	Ne	ČSSD28	0	Ano	ČSSD43	0	Ano
ČSSD14	0	Ne	ČSSD29	1	Ano	ČSSD44	0	Ano
ČSSD15	0	Ne	ČSSD30	0	Ano	ČSSD45	0	Ne

Výsledky hnutí ANO 2011 můžeme vidět v tabulce 3. Z předvolebního programu ANO bylo zakódováno celkem 28 testovatelných slibů. Celkem 5 předvolebních slibů bylo naplněno, to je 18 % ze všech slibů. Částečně naplnit se podařilo 2 sliby, celkem 7 %. V programu zůstalo celkem 21 slibů nenaplněných. Procentuálně to je 75 % slibů. Z naplněných slibů je pouze jeden obsažen v koaliční smlouvě. Z částečně naplněných slibů pak také jeden.

Tabulka 3: Stav slibů z předvolebního programu hnutí ANO 2011, zdroj: autorka

Slib	Stav	V KS	Slib	Stav	V KS	Slib	Stav	V KS
ANO1	0	Ne	ANO11	0	Ne	ANO21	0	Ano
ANO2	1	Ne	ANO12	0	Ne	ANO22	0	Ne
ANO3	1	Ano	ANO13	0	Ne	ANO23	0	Ne
ANO4	1	Ne	ANO14	0	Ne	ANO24	0	Ano
ANO5	0	Ne	ANO15	0	Ano	ANO25	0	Ne
ANO6	0	Ne	ANO16	0	Ne	ANO26	1	Ne
ANO7	1-0	Ne	ANO17	0	Ne	ANO27	0	Ne
ANO8	0	Ne	ANO18	0	Ano	ANO28	0	Ne
ANO9	0	Ne	ANO19	1-0	Ano			
ANO10	0	Ne	ANO20	1	Ne			

Tabulka 4 zpracovává výsledky naplňování slibů z předvolebního programu KDU-ČSL. Z něho bylo pro testování vybráno 39 slibů. Celkem 11 slibů bylo naplněno, to je 28 %. Dohromady 4 sliby byly naplněny částečně, to znamená 10 %. Nenaplněných slibů je celkem 24, tedy 62 %. Z naplněných slibů bylo 8 zaneseno i do koaliční smlouvy. Z částečně naplněných to pak byl jeden slib.

Tabulka 4: Stav slibů z předvolebního programu KDU-ČSL, zdroj: autorka

Slib	Stav	V KS	Slib	Stav	V KS	Slib	Stav	V KS
KDU- ČSL1	1-0	Ano	KDU- ČSL14	0	Ne	KDU- ČSL27	0	Ne
KDU- ČSL2	1	Ano	KDU- ČSL15	0	Ne	KDU- ČSL28	0	Ano
KDU- ČSL3	1	Ne	KDU- ČSL16	0	Ne	KDU- ČSL29	0	Ano
KDU- ČSL4	1	Ne	KDU- ČSL17	0	Ano	KDU- ČSL30	0	Ne
KDU- ČSL5	1	Ano	KDU- ČSL18	0	Ne	KDU- ČSL31	1	Ano
KDU- ČSL6	0	Ne	KDU- ČSL19	0	Ne	KDU- ČSL32	0	Ano
KDU- ČSL7	1-0	Ano	KDU- ČSL20	0	Ne	KDU- ČSL33	0	Ano
KDU- ČSL8	0	Ne	KDU- ČSL21	1	Ano	KDU- ČSL34	0	Ne
KDU- ČSL9	1	Ano	KDU- ČSL22	0	Ne	KDU- ČSL35	0	Ano
KDU- ČSL10	1-0	Ne	KDU- ČSL23	1	Ano	KDU- ČSL36	1	Ano
KDU- ČSL11	0	Ne	KDU- ČSL24	0	Ano	KDU- ČSL37	1	Ano
KDU- ČSL12	0	Ne	KDU- ČSL25	0	Ne	KDU- ČSL38	0	Ne
KDU- ČSL13	0	Ne	KDU- ČSL26	1	Ne	KDU- ČSL39	1-0	Ne

Tabulka 5 shrnuje výsledky, které koaliční vláda v jednotlivých programech dosáhla. Subjektem se v tabulce myslí předvolební program dané strany. Použité zkratky jsou vysvětleny v poznámkách po čarou a v seznamu zkratk na začátku práce.

Tabulka 5: Celkové shrnutí stavu slibů z předvolebních programů stran, zdroj: autorka

Subjekt	Počet slibů	PNS ¹⁰	PNS v %	ČNS ¹¹	ČNS v %	NS ¹²	NS v %
ČSSD	45	16	36 %	3	6 %	26	58 %
ANO2011	28	5	18 %	2	7 %	21	75 %
KDU-ČSL	39	11	28 %	4	10 %	24	62 %
Celkem	112	32	29 %	9	8 %	71	63 %

Z tabulky 6 můžeme vyčíst výsledky naplňování slibů z koaliční smlouvy. Celkem bylo k testování vybráno 48 slibů. Z nich bylo koaličními stranami naplněno 18 slibů, to je 38 %. Částečně byly naplněny 3 sliby, celkem 6 %. Vládě se nepovedlo naplnit 27 jejích závazků. Vyjádřeno v procentech to je 56 % slibů. Slib KS40 je označen jako naplněný, protože nebyl přijat žádný legislativní předpis, který by legalizoval euthanasii.

Tabulka 6: Stav slibů z koaliční smlouvy, zdroj: autorka

Slib	Stav	Slib	Stav	Slib	Stav
KS1	1-0	KS17	0	KS33	0
KS2	1	KS18	0	KS34	0
KS3	1	KS19	0	KS35	0
KS4	0	KS20	0	KS36	0
KS5	0	KS21	1	KS37	0
KS6	1	KS22	0	KS38	0
KS7	1	KS23	0	KS39	1
KS8	0	KS24	0	KS40	1
KS9	1	KS25	1	KS41	0

¹⁰ PNS = plně naplněné sliby

¹¹ ČNS = částečně naplněné sliby

¹² NS = nesplněné sliby

KS10	0	KS26	1	KS42	0
KS11	1	KS27	1	KS43	1
KS12	0	KS28	1	KS44	1
KS13	0	KS29	0	KS45	1
KS14	0	KS30	0	KS46	1
KS15	1-0	KS31	0	KS47	1
KS16	1-0	KS32	0	KS48	0

Tabulka 7 přehledně uspořádává a shrnuje kolik z naplněných a částečně naplněných slibů zkoumaných stran mělo svůj protějšek v koaliční smlouvě. Vysvětlivky ke zkratkám jsou uvedeny v poznámkách pod čarou a v seznamu zkratk na začátku práce.

Tabulka 7: Shrnutí, kolik naplněných a částečně naplněných slibů je v koaliční smlouvě a kolik mimo ni, zdroj: autorka

Subjekt	PNS v KS	PNS mimo KS	ČNS v KS	ČNS mimo KS
ČSSD	13	3	3	0
ANO2011	1	4	1	1
KDU-ČSL	8	3	2	2

8 Závěr

Předložená práce se věnovala naplňování slibů. Konkrétně zkoumala naplňování slibů v oblasti sociální politiku u strany ČSSD, hnutí ANO2011 a strany KDU-ČSL v době, kdy tyto strany tvořili vládní koalici. Teoretická část se věnovala modelu stranického mandátu, definici předvolebního slibu a sociální politiky. Její součástí byla také metodologická kapitola. Analytická část popisuje strany, obsahuje obecné informace o předvolebních programech a sliby, které z nich byly vybrány. Podobně je zpracována i koaliční smlouva. Další část analýzy se soustředí na zákony a vládní nařízení vydaných v letech 2014–2017. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky fakticky zasedala již od konce roku 2013, v té době ovšem nebyly přijaty žádné zákony, které by naplňovaly některé z vybraných slibů. Vláda Bohuslava

Sobotky byla oficiálně jmenována 29. ledna 2014. Poslední kapitola popisuje výsledky výzkumu.

Hlavní výzkumná otázka bakalářské práce zní: 1. *Kolik předvolebních slibů z oblasti sociální politiky bylo koaličními stranami v období 2013–2017 celkem splněno?* Práce ukazuje, že koaličním stranám se podařilo naplnit celkem 36 % slibů z předvolebního programu ČSSD a 6 % slibů z tohoto programu bylo naplněno částečně. V programu hnutí ANO 2011 bylo naplněno 18 % slibů, což je nejnižší dosažený výsledek ze všech tří stran. Koalice z tohoto programu naplnila 7 % slibů částečně. Naplnění slibů v programu KDU-ČSL se umístilo mezi těmito dvěma výsledky. Celkem bylo naplněno 28 % slibů částečně 10 % slibů.

Práce měla další dva vedlejší cíle, které definují výzkumné otázky 2. *Kolik slibů, které strany naplnily, bylo v koaliční smlouvě a kolik jich bylo pouze v předvolebních programech?* a 3. *Byla ČSSD jakožto sociálně-demokratická strana v plnění slibů z oblasti sociální politiky úspěšnější než ostatní strany?* Výsledky, které odpovídají na otázku dvě jsou viditelné v tabulce 7. Sliby z programu ČSSD, které byly naplněny a byly v koaliční smlouvě bylo 13 slibů. Celkem 3 sliby v ní nebyly. Částečně naplněné sliby obsažené v koaliční byly 3 a 0 slibů, které v koaliční smlouvě nebyly. Z programu hnutí ANO 2011 byl naplněn 1 slib, který byl zároveň slibem v koaliční smlouvě a 4 sliby, které v koaliční smlouvě nebyly. Částečně pak byl naplněn 1 slib v koaliční smlouvě a 1 slib mimo ni. Koalice naplnila 8 slibů, které prosadila KDU-ČSL ze svého programu do koaliční smlouvy a 3, které tam neprosadila. Částečně naplnila 2 sliby v koaliční smlouvě a 2 mimo ni.

ČSSD sama o sobě sliby neprosadila. Aby strana sama prosadila sliby musí mít v Poslanecké sněmovně více než 50 % křesel. V případě Česka se jedná o více jak 100 křesel (tedy minimálně 101). To ČSSD po volbách v roce 2013 nezískala. Nicméně díky spolupráci s koaličními partnery mohla své sliby prosadit. Koalice jako celek z předvolebního programu ČSSD naplnila o 18 % slibů více než z předvolebního programu ANO a o 8 % slibů více než z předvolebního programu KDU-ČSL. Na třetí výzkumnou otázku se tedy dá odpovědět, že ano, ČSSD byla úspěšnější než ostatní strany.

Výzkum přináší zajímavé výsledky, protože rozdíl mezi stranami je poměrně markantní (hlavně ČSSD vůči ANO2011). Předpokladem práce bylo, že strany vlády Bohuslava Sobotky, která vládla celé 4 roky (na rozdíl od předchozích vlád) splní více slibů, než je průměr naplněných slibů v ČR (30–35 %). V tomto ohledu předpoklad splnila pouze strana ČSSD, která naplnila 36 % slibů. Naopak strana KDU-ČSL a hnutí ANO se se svým výsledkem dostaly pod tento průměr. Pokud ovšem budeme úspěšnost posuzovat jen podle počtu naplněných slibů z koaliční smlouvy, což je 38 %, je tato vláda jako celek nad průměrem. To ovšem není předmětem této práce. Je důležité si uvědomit že daná průměrná hodnota naplněných slibů ČR vychází ze zkoumání všech slibů, ne jenom těch, které se týkají sociální politiky, protože je nutné tuto komparaci brát s rezervou.

V porovnání s výsledky v západní Evropě, kde vládní strany naplňují mezi 45–60 % slibů, tato vláda zaostává. Proč dochází k tomu, že vládní strany v ČR nedosahují takových výsledků jako strany západoevropské by mohlo být předmětem dalšího výzkumu.

Důležité je také zmínit, že výsledky výzkumu nelze brát jako obecně platné. Důvodem je velmi úzce specifikované téma. Předložená práce může podat základy pro další výzkumy. Např. by bylo zajímavé porovnat výsledky této práce s úspěšností v naplňování slibů v oblasti sociální politiky u hnutí ANO po roce 2017, kdy vyhrálo volby. Díky tomu se dá předpokládat, že strana by měla více prostoru pro prosazování svých slibů. Další možností by bylo zkoumat tytéž strany, jak naplňovaly všechny sliby, které daly. Tudiž i sliby z oblasti ekonomiky, zemědělství, zahraniční politiky apod. Podobně jako u hnutí ANO, by se mohla provést komparace u ČSSD, která ve volbách v roce 2017 výrazně prohrála.

9 Seznam použitých zdrojů

9.1 Literatura a internetové zdroje

Použitá literatura:

Artés, Joaquín. 2011. „Do Spanish Politicians Keep Their Promises?“ *Party Politics* 19, č. 1, 143-158. Dostupné na: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.14756765.2007.00722.x> (13. 4. 2019)

Česká strana sociálně demokratická. 2005. *Dlouhodobý (základní) program ČSSD*. b.m. b.n. Dostupné na: <https://www.cssd.cz/program/dlouhodoby-program-cssd/> (17. 5. 2019).

Česká strana sociálně demokratická. 2013. *Volební program ČSSD pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 2013*. b.m. b.n. Dostupné na: <https://www.cssd.cz/ke-stazeni/volebni-programy/volebni-program-cssd-pro-volby-do-poslanecke-snemovny-parlamentu-ceske-republiky-2013/> (1. – 5. 6. 2019).

Dobos, Gábor a Gyulai, Attila. „Promising Europe: EU Related Pledges and their Fulfilment in Hungarian Party Manifestos (1998-2010).“ *Politologický časopis* 22, č. 2, 87-104. Dostupné na: http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2015/2/Polcas_2015_2_pp_87-104.pdf (13. 4. 2019)

Downs, Anthony. 1957. *An Economic Theory Of Democracy*. New York: Harper. Dostupné na: <http://polisci2.ucsd.edu/foundation/documents/06Downs1957.pdf> (10.- 30. 4. 2019).

Duková, Ivana, Martin Duka, a Ivanka Kohoutová. 2013. *Sociální Politika: Učebnice Pro Obor Sociální Činnost*. Praha: Grada.

Eder, Nikolaus, Marcelo Jenny, and Wolfgang C. Müller. 2017. „Manifesto Functions: How Party Candidates View And Use Their Party's Central Policy Document.“ *Electoral Studies* 2017 č. 45, 75-87.

Ferguson, Mark, Joseph. 2012. *Pledge Fulfilment in Germany: An Examination of the Schöder II and Merkel I Governments*. Tuscaloosa: The University of Alabama, the Department of Political Science. Dizertační práce.

Franklin, Mark N. and Soroka, Stuart a Wleizen, Christopher. 2014. „Elections and Accountability.“ *The Oxford Handbook of Public Accountability*. Eds. Mark Bovens, Robert E. Goodin aThomas Schillemans. Oxford: Oxford University Press, 389–404.

Havlík, Vlastimil. 2014. *Volby Do Poslanecké Sněmovny 2013*. Brno: Mezinárodní politologický ústav.

Institut pro politiku a společnost. 2017. „Plnění Programu Hnutí Ano 2013–2017“. b.m. b.n. Dostupné na: https://www.politikaspolecnost.cz/wpcontent/uploads/2017/07/IPPS_Plněn%C3%AD-programu-ANO-2.pdf (12. 4. 2019).

Kaczor, Pavel. 2015. *Sociální Politika A Sociální Systém ČR*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE.

- Kalogeropoulou, Efthalia. 1989. „Election Promises and Government Performance in Greece: PASOK’s Fulfilment of Its 1981 Election Pledges.“ *European Journal of Political Research* 17, č. 3, 289-311. Dostupné na: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1475-6765.1989.tb00195.x> (12. 4. 2019)
- KDU-ČSL. 2013a. *Volební program KDU-ČSL 2013-2017*. b. m. b. n. Dostupné na: <https://www.kdu.cz/getattachment/6089d21c-eba3-4e8e-b3901b922500af73/Volebni-program-pro-volby-do-poslanecke-snemovny-2.aspx> (2. 6. 2019).
- KDU-ČSL. b.r. *Stanovy KDU-ČSL*. Praha. b. n. Dostupné na: <https://kdu.cz/onas/dokumenty/stanovy> (21. 5. 2019).
- Knapp, Viktor. 1995. *Teorie Práva*. Praha: C.H. Beck.
- Kostadinova, Petia. 2015. „Party Pledges In The News: Which Election Promises Do The Media Report?“ *Party Politics* 23, č. 6. Dostupné na: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1354068815611649> (12. – 16. 4. 2019).
- Kostecký, Tomáš et al. 2015. *Geografie Výsledků Parlamentních Voleb: Vzorce Volebního Chování V Česku 1992-2013*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Krebs, Vojtěch, and a kol. 2007. *Sociální Politika*. 4. vyd. Praha: ASPI.
- Louwerse, Thomas Pieter. 2011. *Political Parties And The Democratic Mandate Comparing Collective Mandate Fulfilment In The United Kingdom And The Netherlands*. b.m. Leiden University, Faculty of Social and Behavioural Sciences, Institute of Political Science. Dizertační práce.
- Ministerstvo financí – Sekce veřejné rozpočty. 2018. *Státní Rozpočet 2018 V Kostce: Kapesní Příručka Ministerstva Financí ČR*. Praha: Ministerstvo financí. Dostupné na: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2018-31944> (1. 3. 2019)
- Pomper, Gerald M. 1968. *Elections in America: Control and Influence in Democratic Politics*. New York: Dodd, Mead and Company.
- Potůček, Martin. 1995. *Sociální Politika*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Roberts, Andrew Lawrence. 2010. *The Quality Of Democracy In Eastern Europe: Public Preferences And Policy Reforms*. New York: Cambridge University Press.
- Royed, Terry J. 1996. “Testing The Mandate Model In Britain And The United States: Evidence From The Reagan And Thatcher Eras.” *British Journal Of Political Science* 26 (1). Cambridge University Press: 45-80.
- Svačinová, Petra. 2016. „Slibem Nezarmoutíš? Naplňování Socioekonomických Legislativních Slibů Českých Vládních Stran (2006-2015).“ *Sociologický Časopis* 52, č. 5, 709-736.
- Svačinová, Petra. 2017. „The Life Cycle Of Party Pledges In Czech Coalition Governments.” Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, katedra politologie. Disertační práce.

- Škvrňák, Michael. 2015. „Election Pledges In The Czech Republic (2010–2013).“ *Politologický Časopis – Czech Journal Of Political Science* 22, č. 3, 216-237.
- Thompson, Robert. 2001. „The Programme To Policy Linkage: The Fulfilment Of Election Pledges On Socio-Economic Policy In The Netherlands, 1986–1998.“ *European Journal Of Political Research* 2001 č. 40, 171-197.
- Tomeš, Igor. 2011. *Obory Sociální Politiky*. Praha: Portál.
- Tomeš, Igor. 2010. *Úvod Do Teorie A Metodologie Sociální Politiky*. Praha: Portál.
- Thompson, Robert. 2001. „The Programme to Policy Linkage: The Fulfilment of Election Pledges on Socio-economic Policy in the Netherlands, 1986-1998.“ *European Journal of Political Research* 40, č. 2, 171-197.
- Thompson, Robert et al. 2012. „The Program-to-policy linkage: A Comparative Study of Election Pledges and Government Policies in Ten Countries.“ Příspěvek přednesený na *APSA 2012 Annual Meeting*. New Orleans, 30. 8. – 2. 9. 2012.
- Toros, Emre. 2015. „Piecrust Successor Parties and Government Survival in Central Eastern Europe.“ *Turkish Studies* 16, č. 2, 240-252.
- Vláda České republiky. 2014f. „Koaliční smlouva mezi ČSSD, hnutím ANO 2011 A KDU-ČSL na volební období 2013–2017“. b.m. b.n. Dostupné na: https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezitedokumenty/koalicni_smlouva.pdf (20. – 27. 5. 2019).
- Zubek, Radoslaw a Klüver, Heike. 2013. „Legislative Pledges and Coalition Government.“ *Party Politics* 21, č. 4, 603-614.

Internetové zdroje:

- ANO 2011. 2013a. „Priority“. Praha. Dostupné na: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/program/volby-2013/priority/> (21. 5. 2019)
- ANO 2011. 2013b. „Resortní Program“. Praha. Dostupné na: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/program/volby-2013/resortni-program/> (1. 6. 2019).
- ANO 2011. 2019. „Pár slov o ANO.“ Praha. Dostupné na: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/par-slov-o-ano/> (21. 5. 2019)
- Česká strana sociálně demokratická. 2010. „Sociální demokracie pro 21. století.“ Dostupné na: <https://www.cssd.cz/aktualne/blogy/socialni-demokracie-pro-21-stoleti/> (17. 5. 2019).
- Česká strana sociálně demokratická. b.r. „Hodnoty, cíle a principy ČSSD.“ Praha. Dostupné na: <https://www.cssd.cz/program/hodnoty-cile-a-principy-cssd/> (17. 5. 2019).
- Česká televize. 2013a. „Velký otazník pro ČSSD - s kým do koalice?“. Dostupné na: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1068880-velky-otaznik-pro-cssd-s-kym-do-koalice> (12. 6. 2019).

Česká televize. 2013b. „Do vlády nikdy, nebo možná, spekuluje Babiš“. Dostupné na: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1068896-do-vlady-nikdy-nebo-mozna-spekuluje-babis> (12. 6. 2019).

Česká televize. 2013c. „Představy ČSSD – do měsíce projekt stabilní vlády“. Dostupné na: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1068905-predstavy-cssd-do-mesice-projekt-stabilni-vlady> (12. 6. 2019).

Česká televize. 2013d. „ČSSD vábí, lidovci poslouchají, Babiš se nebrání a Úsvit hledá podporu“. Dostupné na: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1068827-cssd-vabi-lidovci-poslouchaji-babis-se-nebrani-a-usvit-hleda-podporu> (12. 6. 2019).

Česka televize. 2013e. „Lidovci schválili koaliční smlouvu, trvají ale na ministerstvu zemědělství“. Dostupné na: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1058847-lidovci-schvalili-koalicni-smlouvu-trvaji-ale-na-ministerstvu-zemedelstvi> (12. 6. 2019).

Hospodářské noviny. 2013a. „Další krach koaličního vyjednávání: ČSSD nedá zemědělství, lidovcům nabízí dopravu“ Dostupné na: <https://domaci.ihned.cz/c1-61463180-lidovci-dal-pozaduji-ve-vlade-tri-kresla-a-zemedelstvi> (12. 6. 2019).

Hospodářské noviny. 2013b. „Lidovci odmítli nabídku ČSSD. Kvůli zemědělství tak dál blokují koaliční jednání“. Dostupné na: <https://domaci.ihned.cz/c1-61470740-lidovci-odmitli-nabidku-cssd> (12. 6. 2019).

KDU-ČSL. 2013b. „ČSSD s ANO a lidovci? Nejschůdnější koalice. Nebýt církevních restitucí“ Dostupné na: <https://www.kdu.cz/aktualne/archiv/2013/cssd-s-ano-a-lidovci-nejschudnejsi-koalice-nebyt-c> (11. 6. 2019).

KDU-ČSL. 2013c. „Povolební Vyjednávání“. Dostupné na: <https://www.kdu.cz/aktualne/archiv/2013/povolebni-vyjednavani> (11. 6. 2019).

Lidovky.cz. 2014. „Zástupci ČSSD, ANO a KDU-ČSL podepsali koaliční smlouvu“. Dostupné na: https://www.lidovky.cz/domov/zastupci-cssd-ano-a-kdu-csl-ve-snemovne-podepsali-koalicni-smlouvu.A140106_141114_ln_domov_mct (12. 6. 2019)

Novinky.cz. 2013. „Plodná debata, hodnotí vyjednávači. O koaliční smlouvě se bude jednat dál“. Dostupné na: <https://www.novinky.cz/domaci/320930-plodna-debata-hodnoti-vyjednavaci-o-koalicni-smlouve-se-bude-jednat-dal.html> (11. 6. 2019).

Novinky.cz. 2014. „Zeman jmenoval vládu premiéra Sobotky“. Dostupné na: <https://www.novinky.cz/domaci/323691-hotovo-strany-podepsaly-koalicni-smlouvu.html> (12. 6. 2019).

Vláda České republiky. 2014a. „Novým premiérem byl jmenován předseda ČSSD Bohuslav Sobotka“. Dostupné na: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/novym-premierem-byl-dnes-jmenovan-predseda-cssd-bohuslav-sobotka--115271/> (11. 6. 2019)

Vláda České republiky. 2014b. „Bohuslav Sobotka převzal premiérský úřad od Jiřího Rusnoka“. 2014b. Online. Dostupné na: <https://www.vlada.cz/cz/media->

centrum/aktualne/bohuslav-sobotka-prevzal-premiersky-urad-od-jiriho-rusnoka--115476/ (11. 6. 2019).

Vláda České republiky. 2014c. „Vláda Premiéra Sobotky Získala Důvěru Poslanecké Sněmovny“. Dostupné na: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-premiera-sobotky-ziskala-duveru-poslanecke-snemovny--116009/> (12. 6. 2019)

Vláda České republiky. 2014d. „Programové Prohlášení Vlády ČR“. 2014b. Dostupné na: <https://www.vlada.cz/cz/mediacentrum/dulezitedokumenty/programoveprohlaseni-vlady-cr-115911/> (12. 6. 2019).

Vláda České republiky. 2014e. „Koaliční smlouva mezi ČSSD, hnutím ANO 2011 a KDU-ČSL na volební období 2013–2017.“ Dostupné na: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalicni-smlouva-mezi-cssd--hnutim-ano-2011-a-kdu-csl-na-volebni-obdobi-2013---2017-115459/> (13. 6. 2019).

Volby.cz. 2017. „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25. 10. – 26. 10. 2013“. Dostupné na: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps2?xjazyk=CZ> (28. 5. 2019).

9.2 Legislativní dokumenty

Částka č. 102/2013 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/castka/2013-102> (28. 5. 2019)

Sněmovní tisk 175/0, část č. 1/4. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&%0bCT=175&CT1=0> (13. 6. 2019)

Sněmovní tisk 256/0, část č. ¼. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=256&CT1=0> (13. 6. 2019).

Sněmovní tisk 260/0, část č. 1/4. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=260&CT1=0> (13.6.2019).

Sněmovní tisk 464/0, část č. 1/6. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&%0bCT=464&CT1=0> (14. 6. 2019).

Sněmovní tisk 654/0, část č. 1/4. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&%0bCT=654&CT1=0> (14. 6. 2019).

Zákony

Zákon č. 268/2014 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=87> (13. 6. 2019).

Zákon č. 109/2014 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=174> (13. 6. 2019).

Zákon č. 183/2014 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=175> (13. 6. 2019).

Zákon č. 167/2014 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=252> (13. 6. 2014).

Zákon č. 252/2014 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=256> (13. 6. 2019).

Zákon č. 253/2014 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=255> (13. 6. 2019).

Zákon č. 256/2014 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=260> (13.6. 2019).

Zákon č. 262/2014 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=251> (13. 6. 2019).

Zákon č. 1/2015 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=307> (13. 6. 2019).

Zákon č. 200/2015 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=386> (13. 6. 2019).
Zákon č. 376/2015 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=493> (13. 6. 2019).
Zákon č. 125/2016 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=612> (14. 6. 2019).
Zákon č. 137/2016 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=464> (14. 6. 2019).
Zákon č. 178/2016 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=611> (14. 6. 2019).
Zákon č. 213/2016 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=654> (14. 6. 2019).
Zákon č. 212/2016 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=725> (14. 6. 2019).
Zákon č. 230/2016 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=590> (14. 6. 2019).
Zákon č. 67/2017 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=723> (14. 6. 2019).
Zákon č. 170/2017 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=873> (14. 6. 2019).
Zákon č. 201/2017 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=880> (14. 6. 2019).
Zákon č. 203/2017 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=912> (14. 6. 2019).

Vládní nařízení

Nářízení vlády č. 204/2014 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-204> (15. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 224/2014 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-224> (15. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 303/2014 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-303> (15. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 304/2014 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-304> (15. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 98/2015 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-98> (15. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 158/2015 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-158> (15. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 173/2015 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-173> (15. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 233/2015 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-233> (15. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 278/2015 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-278> (15. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 181/2016 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-181> (16. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 273/2016 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-273> (16. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 325/2016 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-325> (16. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 336/2016 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-336> (16. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 140/2017 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-140> (16. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 168/2017 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-168> (16. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 286/2017 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-286> (16. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 340/2017 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-340> (16. 6. 2019).
Nářízení vlády č. 343/2017 Sb. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-343> (16. 6. 2019).